

Planprogram för Jagbacken, Nyköpings kommun

Medverkande

Nyköpings kommun

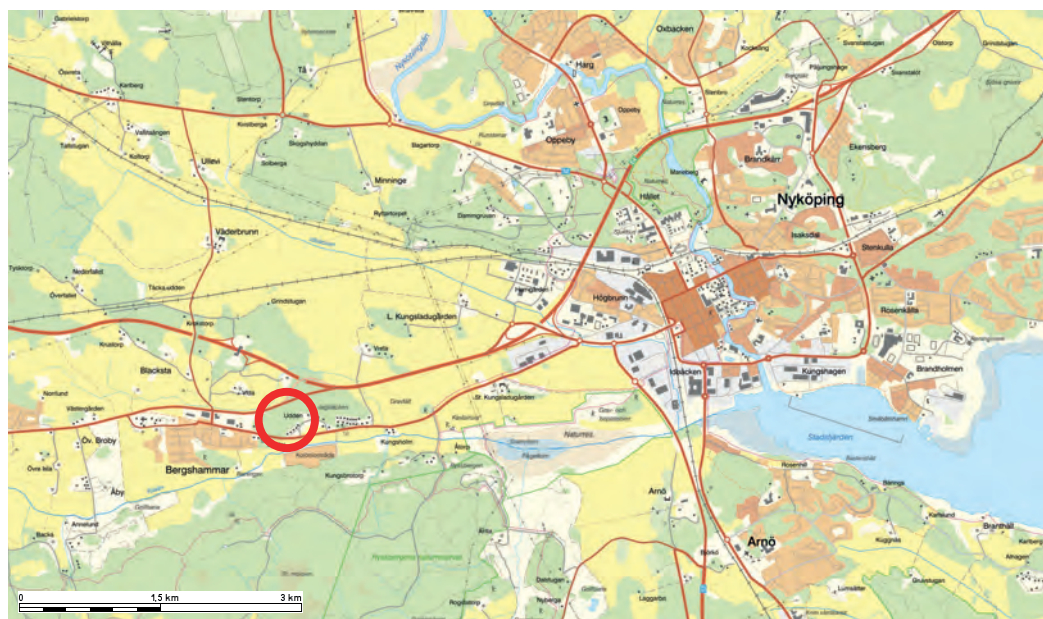
Fanny Ramström, Planarkitekt
Therese Lindgren, Planarkitekt
Tobias Ossmark, Kulturmiljöstrateg
Stefan Skölden, Mark- och exploateringsingenjör
Axel Andersson, Trafikingenjör

Konsulter

Nini Foyn (Uppdragsansvarig), Carlstedt Arkitekter
Karin Tibbelin (Planeringsarkitekt), Carlstedt Arkitekter
Carl Liljebblad (Arkitekt), Carlstedt Arkitekter
Frida Andersson (Planarkitekt), Ramboll

Innehåll

I. Inledning	5
1.1 Syfte	5
1.2 Vision	6
1.3 Hållbarhetsaspekter	7
1.4 Process	9
1.5 Områdesbeskrivning	11
2. Förutsättningar	13
2.1 Tidigare ställningstaganden	13
2.2 Landskapsbild och kulturmiljö	15
2.3 Natur	18
2.4 Rekreation och friluftsliv	20
2.5 Trafik och mobilitet	22
2.6 Miljö och hälsa	25
3. Planförslag	27
3.1 Utformningsprinciper	29
3.2 Mötesplatser och rekreation	34
3.3 Trafik och mobilitet	36
3.4 Teknisk försörjning	39
3.5 Genomförande	42
4. Konsekvenser	47
4.1 Behovsbedömning	47
4.2 Landskapsbild och kulturmiljö	48
4.3 Natur och rekreation	49
4.4 Trafik och mobilitet	50
4.5 Sociala konsekvenser	51
4.6 Risker	53
4.7 Ekonomi	55
Underlag	56

Kartbild som visar planområdets läge, markerat med röd cirkel, i förhållande till Nyköping. Källa: Nyköpingskartan

I. Inledning

I.I. Syfte

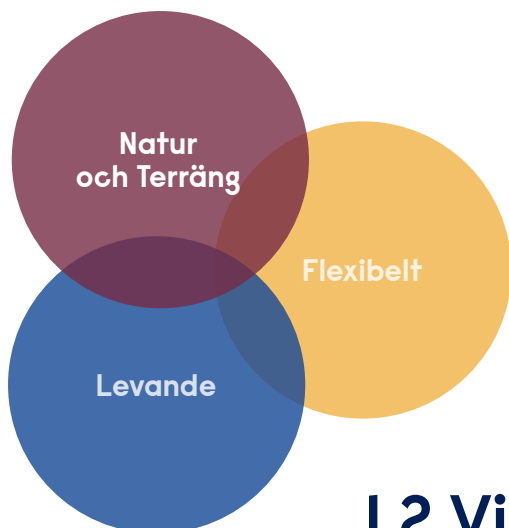
Syftet med planprogrammet är att ta fram en övergripande struktur för hur Jagbacken kan utvecklas på lång sikt. Syftet är också att underlätta efterföljande detaljplaneläggning genom att belysa områdets kvalitéer och förutsättningar i ett tidigt skede. Detaljplanerna ska sedan möjliggöra för ny bostadsbebyggelse, ny bygdegård samt eventuell skola/förskola.

Områdets och omgivningens naturliga kvaliteter och värden bör tas tillvara. Markens kupering, den värdefulla vegetationen och områdets bidrag till Kiladalens landskapsbild är viktiga utgångspunkter för planprogrammet och kommande exploatering.

Framtagandet av planprogrammet visar på kommunens och byggaktörens gemensamma ambitioner avseende den nya exploaterings utbredning och utformning, samt bidrar till tidig förankring hos allmänhet, Länsstyrelse och övriga myndigheter vilket gynnar efterföljande detaljplanläggning.

Ortofoto med närområdets landskapskaraktärer och bebyggelse. Planområdets läge markerat med röd cirkel. Källa: Nyköpingskartan

1.2 Vision

JAGBACKEN 2040 är ett område med gröna kvaliteter och vackra vyer där ett respektfullt förhållningssätt till naturen finns hos både människor och bebyggelse. Här finns goda möjligheter att ha en aktiv och social livsstil i ett av naven i det levande samhället Bergshammar. I Jagbacken finns ett starkt engagemang, delaktighet och gemenskap med ansvarskänsla för närmiljön, naturen och det levande kulturlandskapet som omger platsen. Genom att respektfullt behandla växtlighet och mark som en resurs i området är Jagbacken ett område med många gröna kvaliteter och vackra vyer över kulturlandskapet. Gemensamma ytor och besökstata funktioner samlas i områdets centrala delar vilket ger en flexibilitet som på sikt möjliggör ett omväxlande utbud av mötesplatser för olika målgrupper. Jagbacken håller god trafiksäkerhet för alla boende och besökande, och särskilt för barnen.

Vision för Jagbacken avses uppfyllas genom:

- att anpassning till natur, terräng och topograf i området är fokus vid planeringen.
- att publika/besökstata verksamheter samnyttjar ytor och funktioner för att skapa ett levande och effektivt område.
- att Jagbacken får en tydlig egen identitet genom den nya bebyggelsens karaktäristiska förhållningssätt till natur, utblickar och siktlinjer.
- att bebyggelsen gestaltas enhetligt men varierar avseende boendeformer och skala.
- att ett tidigt helhetsgrepp om utvecklingen i området skapar förutsättningar för att ta fram genomförbara och kostnadseffektiva lösningar som kommer hela området till gagn.
- att rörelser och kopplingar (till fots, med cykel, bil och kollektivtrafik) till omkringliggande funktioner och målpunkter förstärks och gena stråk till områdets egna målpunkter skapas. Barnperspektivet prioriteras vid planering och utformning av området.

1.3 Hållbarhetsaspekter

Nyköpings kommun arbetar aktivt med de globala målen och delmålen för hållbarhet i Agenda 2030 och målen ligger bland annat till grund för kommunens nya översiktsplan. Under planarbetet har hållbarhetsaspekter diskuterats kontinuerligt utifrån flera olika perspektiv. Visionen för Jagbacken bedöms vara i linje med Agenda 2030. Dessa mål finns med genom hela projektet och genomsyrar arbete med vision, beslut och slutresultat. Ambitionen är att Jagbacken ska bidra till en hållbar utveckling av Nyköping.

Prioriterade mål för planprogrammet utifrån Agenda 2030 är följande:

- Mål 6: Rent vatten och sanitet för alla
- Mål 11: Hållbara städer och samhällen
- Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald

Inom varje huvudmål i Agenda 2030 finns delmål. När det gäller mål 6 ser kommunen att hanteringen av dagvattenfrågorna spelar en stor roll för detta projekt. Detta gäller både vattenkvalitet och vattenflöden inom samt ut från det framtida exploaterade området. För att inte försämra möjligheterna att uppnå MKN i recipienten Kilaån kommer reningsåtgärder inom planområdet att vara viktiga. Delmålen om "Förbättra vattenkvalitet och avloppsrening samt öka återanvändning" samt "Skydda och återställ vattenrelaterade ekosystem" är därmed relevanta för Jagbacken. Mål 11 har flera delmål som kommunen anser

är högst relevanta för projektet och bör återspeglas i planprogrammet. Dessa är bland annat "Tillgängliggöra hållbara transportsystem för alla", "Inkluderande och hållbar urbanisering" och "Skydda världens kultur- och naturarv". I och med att det till stor del är ett befintligt naturområde som kommer att exploateras är delmålet "Bevara, restaurera och säkerställa hållbart nyttjande av ekosystem på land och i sötvatten" inom mål 15 relevant för att säkerställa ett respektfullt förhållningssätt vid inspråktagande av befintlig naturmark och biologiska miljöer.

För att projektet även ska bidra till att uppfylla målen i Parisavtalet, vars huvudsyfte är att begränsa den globala uppvärmningen, ska extra fokus läggas på hållbara transportsystem. Genom att tillgängliggöra ett hållbart, fungerande och attraktivt transportsystem för alla kan utsläpp av växthusgaser minimeras då boende i det framtida Jagbacken inte i lika hög grad varken behöver äga eller köra bil till vardags. Viktiga delar i ett hållbart transportsystem är kollektivtrafik och gång- och cykelvägnät. För att öka chanserna att de nya invånarna väljer andra alternativ än bil som färdmedel måste projektet satsa på att förbättra och tillgängliggöra dessa två i Jagbacken och Bergshammar.

Utveckling av naturnära bostäder i Jagbacken bidrar till att skapa "Tillgänglig natur för alla", vilket är ett av Sveriges tio friluftslivsmål. Andra friluftslivsmål som Jagbacken, med rätt utformning, kan bidra positivt till är "Attraktiv tätortsnära natur" och "Ett rikt friluftsliv i skolan".

Under efterföljande arbete är det fortsatt viktigt att följa upp och integrera hållbarhetsaspekter och målen, både vid detaljplaneläggning och utbyggnaden av området.

I.4 Process

Arbetet med planprogrammet görs av fastighetsägaren, konsulter och kommunen. Kommunen ansvarar för processen och planprogrammets innehåll och utformning, arbetet med att ta fram planprogrammet gör av konsulter i nära samarbete med kommunens tjänstepersoner. Fastighetsägaren bekostar planarbetet och erforderliga utredningar.

Planprocess

Kommunen fick i november 2019 en begäran om planbesked för området. I augusti 2020 beslutade Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden att detaljplanearbete för området fick inledas. Mot bakgrund av områdets storlek och närheten till riksintresseområdena Kiladalen och Arnö-Stora Kungsladugården beslutades att ett helhetsgrepp skulle tas om de övergripande frågorna såsom kulturmiljö och naturvärden på platsen.

Planprocessen har inletts med framtagandet av utredningar och sammanställning av redan befintligt material. Utifrån utredningar och annat underlag arbetas sedan ett förslag till planprogram fram utifrån fastighetsägarnas och kommunens visioner för området. När förslaget till planprogram känns genomarbetat och klart genomför ett samråd men Länsstyrelse, berörda myndigheter och allmänheten som då får komma med synpunkter på förslaget. Därefter har planförslaget justerats innan kommunstyrelsen godkänner planprogrammet och framtagandet av de olika detaljplanerna påbörjas.

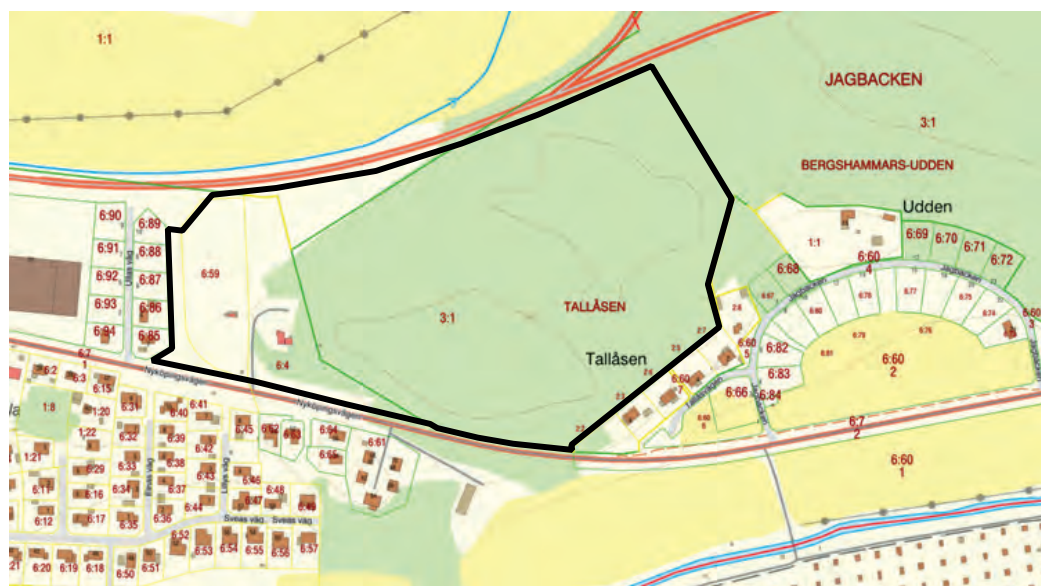
Processillustration som visar stegen inom planprogrammets process, från framtagandet av planförslag till godkännande av kommunstyrelsen.

Dialogprocess

Under arbetet med planprogrammet har dialog med Bergshammars bygdegårdsförening förts. Arbetmöten om områdets befintliga och framtida kvaliteter har hållits och detta arbete har slutligen resulterat i en gemensam vision för Jagbacken. Vision Jagbacken 2040 togs fram i samråd med Bergshammars bygdegårdsförening, kommunen samt byggaktör med konsultgrupp. Visionen togs fram genom arbetsmöten med diskussioner om befintliga kvaliteter som bör bevaras och framtida kvaliteter som bör tillskapas i området.

För att tidigt belysa frågor som är viktiga ur ett barnperspektiv har PM Barnperspektiv tagits fram. En del av informationsinsamlingen till detta PM innebar intervju med medarbetare på de befintliga skolorna i Bergshammar och Svalsta.

Under planprogrammets samrådsskede har två samrådsmöten anordnats. Det första var i form av öppet hus riktat till allmänheten för att sprida kunskap om förslaget samt underlätta att inkomma med synpunkter på förslaget. Responsen på planförslaget under samrådsmötet var generellt positiv om att möjliggöra för fler bostäder i Bergshammar. Viss oro kring anspråkstagande av skogsmark med natur- och rekreationsvärden samt påverkan på intilliggande fastigheter framfördes också. Det andra samrådsmötet genomfördes med styrelsen i Bergshammars bygdegårdsförening, då en ny lokalisering av deras verksamhet föreslås i planprogrammet.

Utdrag från Lantmäteriets fastighetskarta med planområdet markerat med svart linje.
Källa: Lantmäteriet kartjänst

I.5 Områdesbeskrivning

Läge

Planområdet ligger norr om Nyköpingsvägen i Bergshammar cirka 6 km från centrala Nyköping. Närmaste handelsområde, Gumsbacken, ligger 3 km öster om Jagbacken och närmaste samhälle, Svalsta ligger 3 km väster om Bergshammar. Kommunal skola och förskola finns i både Bergshammar och Svalsta. Närmsta gymnasieskola ligger i utkanten av Nyköping, cirka 5 km från Jagbacken. Området är 14 hektar stort och består av kuperad skogsmark med bygdegård i väster.

Historik

Området Jagbacken utgörs av en skogbeklädd ås med varierande höjder. Områdets namn Jagbacken härstammar från tiden då området förvaltades av skogsstaten och utgjorde kungliga jaktmarker. Lansspråktagandet av området runt Jagbacken sträcker sig långt bakåt i historien, medan de större nyare intrången efterföljer utbyggnaden av europavägen på 1950- och 1960-talet.

Utsnitt från generalstabskarta över Nyköpings från år 1877. Planområdets läge markerat med röd cirkel längs Nyköpingsvägens sträckning som till stor del består än idag. En liten bit väster om planområdets läge syns Bergshammars kyrka.

Källa: Nyköpingskartan

Bygdegården

Inom området, på gränsen mellan jordbruksmarken och skogsryggen, finns idag bygdegården som flyttades till platsen 1959 (tidigare sockenstuga vid Bergshammars kyrka) där Bergshammars Bygdegårdsförening bedriver sin verksamhet. Föreningen arbetar för att dokumentera bygdens kulturarv, bland annat genom digitalisering av bilder och dokument. Föreningen ordnar även utflykter, bedriver kursverksamhet i samarbete med kyrkan samt anordnar valborgsfirande för Bergshammarsborna på den befintliga grusplanen.

Nuvarande användning

Jagbacken utgörs främst av mark som tidigare nyttjats för skogsbruk, mindre delar har även nyttjats för bete och jordbruk. Jordbruksmarken inom området är av begränsad storlek och på grund av E4:an och Nyköpingsvägen även avskuren från övrig närliggande jordbruksmark, vilket gör den svårbrukad och den kan därmed anses utgöra lågproduktiv jordbruksmark.

Inom planområdet, längst västerut, går en spillvattenledning i nordsydlig riktning.

Markägarförhållanden

De två fastigheterna Bergshammars Ekeby 6:59 och Bergshammars Ekeby 6:4 som ingår i planområdet ägs av Bergshammars bygdegårdsförening. Även del av fastigheterna Jagbacken 3:1, Vida 1:1 och Bergshammars-Ekeby 6:7, varav de två sistnämnda ägs av kommunen, ingår i planområdet.

2. Förutsättningar

2.1 Tidigare ställningstaganden

Översiktsplan

Enligt plan- och bygglagen (2010:900) ska varje kommun ha en översiktsplan som beskriver förutsättningar och ger vägledning till hur mark- och vattenområden ska användas. Nyköpings kommuns gällande översiktsplan antogs i december 2021. Den beskriver kommunens övergripande strategier för hur kommunen planerar utveckla, använda och bevara den byggda miljön. För utvecklingen på landsbygden finns ett eget avsnitt, som bland annat uppmanar till ny bebyggelse i anslutning till befintliga områden. För Bergshammar och Jagbacken anges att området utgör en lokal bebyggelsenod som är lämplig att utveckla genom att tillföra blandad bebyggelse, främst bostäder med inslag av service och arbetsplatser.

Planprogrammet är förenligt med översiktsplan Nyköping 2040, antagen av Kommunfullmäktige 2020-12-14.

Nyköping 2040 Ställningstagande

Området som lokal bebyggelsenod motiverar en hög befolkningstäthet. Vid förändring bör bebyggelsens relation till Kiladalens kulturlandskap beaktas. Grönområde behöver säkerställas. Närheten till naturen bör tas tillvara och tillgänglighet för boende och besökare till områden för natur- och friluftsliv ska säkerställas. Vid fortsatt utveckling behövs nya lokaler eller områden för kommunal samhällsservice, vilket ska prioriteras i lägen med god kollektivtrafik. Innan utbyggnad sker ska överföringsledning för avloppsvatten som avlastar Lennings väg utredas. Vid fortsatt planläggning bör en övergripande analys av områdesgemensamma frågor för utvecklingsområdet tas fram.

Detaljplaner, byggnadsplan

Planområdet är i dag inte planlagt i större omfattning, endast en mindre del av planområdet berörs av två angränsande detaljplaner.

Detaljplan för Vida 1:1 (P99-3 med ändringar P18-5 och P0S-3) innefattar ett större område planlagt för verksamheter norr om påfarten till Europavägen, med lokalgata avsedd som infart och koppling till Nyköpingsvägen samt utrymme för idrottsändamål.

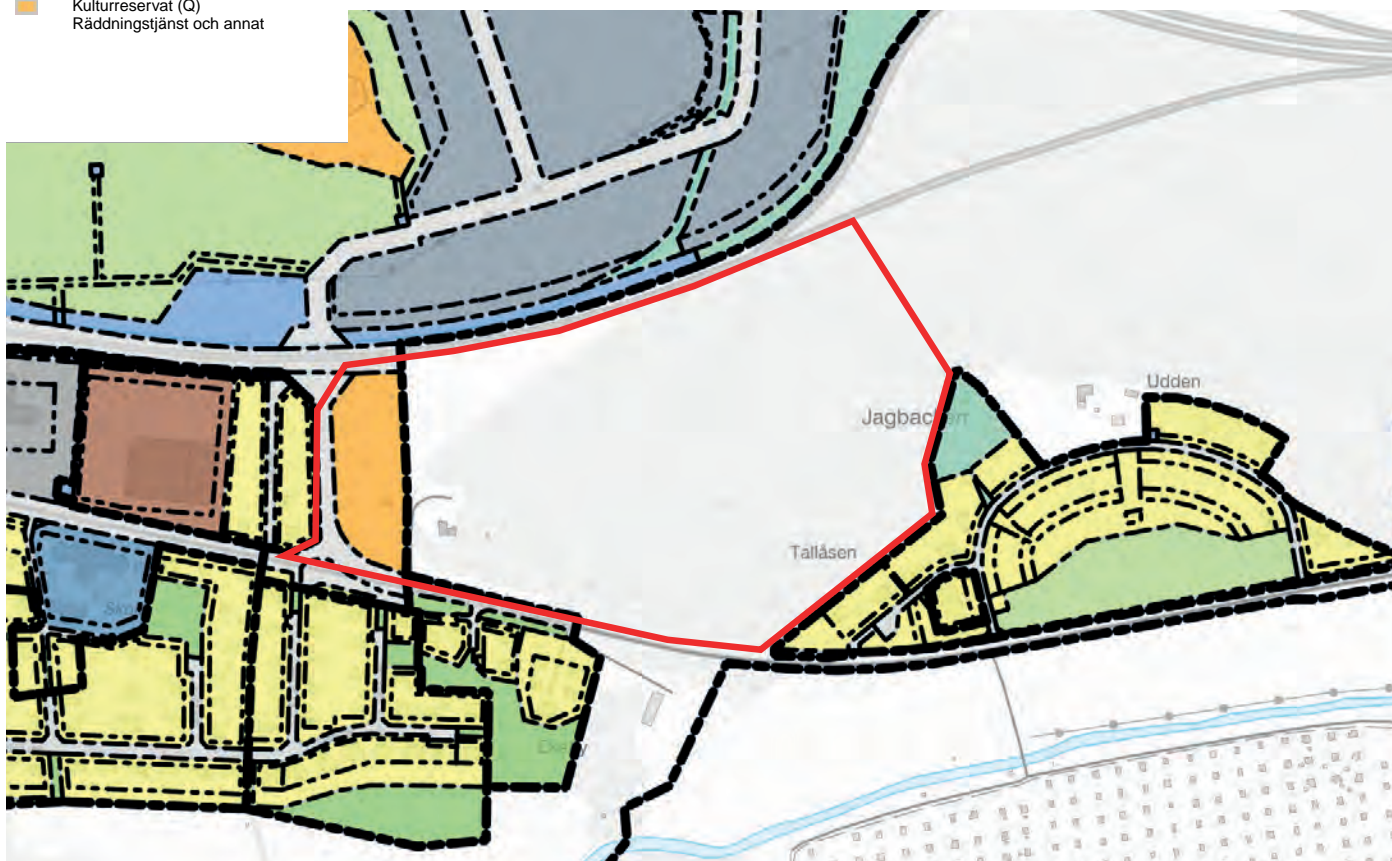
Byggnadsplan för Ekeby 6:60 (P87-2) omfattar bostadsbebyggelse och hotellverksamhet samt del av vägområde vid Nyköpingsvägen. Största tillåtna byggnadsyta för villor är 190 kvadratmeter, i en till två våningar.

Angränsande till planområdet för Jagbacken finns även detaljplan för del av Bergshammars-Ekeby 6:60 med flera (P92-23). Detaljplanen omfattade 6 befintliga hus och möjliggör för 36 tillkommande bostäder i parhus i en till två våningar, men är till stora delar inte genomförd. Bebyggelsen har placerats så att hänsyn tagits till områdets karaktär, nivåskillnader och landskapsbild.

Strax söder om Jagbacken längs Kilaån finns även byggnadsplan för Ekebydals koloniområde (P78-1 samt ändring P11-15).

Teckenförklaring

■	Gata, Väg, Cykel och Gång
■	P-plats och Parkering (P)
■	Verksamheter (Z)
■	Besöksanläggningar (R)
■	Återvinning
■	Park
■	Natur
■	Skydd
■	Torg
■	Bostäder (B)
■	Centrum (C)
■	Vård (D)
■	Tekniska anläggningar (E)
■	Flygtrafik (F)
■	Drivmedelsförsäljning (G)
■	Detaljhandel (H)
■	Industri (J)
■	Kontor (K)
■	Tillfällig Vistelse (O)
■	Odling och djurhållning (L)
■	Begravning (M)
■	Friluftsliv och camping (N)
■	Användning anpassas till bebyggels
■	kulturvärde (Q)
■	Skola (S)
■	Trafik (T)
■	Hamn (V)
■	Vattenområde (W)
■	Allmänt område (A)
■	Kulturresevat (Q)
■	Räddningstjänst och annat

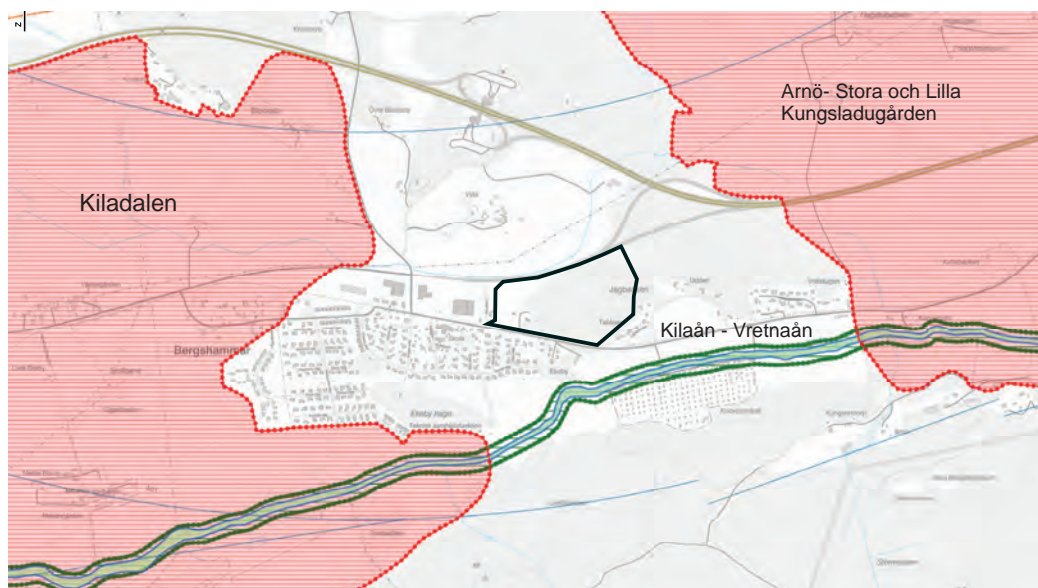

Planmosaik över planbestämmelser inom antagna detaljplaner, inom samt utanför området för planprogrammet. Källa: Nyköpingskartan

2.2 Landskapsbild och kulturmiljö

Landskapsbild och kulturmiljö definieras ofta likartat som ett område påverkat av människan och våra aktiviteter. Landskapsbilden är en samlad bild av den visuella upplevelsen av landskapets uppbyggnad och beståndsdelar. Medan kulturmiljön inte bara omfattar de fysiska innehållet utan även andra företeelser så som Ortsnamn eller sägner knutna till en plats. Kulturmiljön är en del av kulturarvet. Kulturarvet är i sin tur alla spår, lämningar, konstruktioner, system, strukturer, traditioner, kunskaper med mera som uppkommit av mänsklig aktivitet.

Landskapet som finns vid Jagbacken idag är format av såväl inlandsisen som människan, grönstrukturen på åsen och odlingslandskapet har tydliga kopplingar. Gårdar och byggnader i området har traditionellt placerats på söderslutningar i omgivningen. Det öppna odlingslandskapet ger fria vyer och synliggör skogsryggen ovan på åsen. Odlingsmarkerna har fragmenterats av framdragningen av nya vägar, inte minst europavägen (E4), även om många äldre vägstrukturer återfinns även idag. Traditionellt kännetecknas odlingslandskapet runt Nyköping av långt kontinuerligt brukande, där en effektiv markanvändning eftersträvat. Bebyggelse har ofta placerats i höjdlägen eller i sluttningar mot de olika dalgångarna. Inom planområdet varierar höjderna som är en del av ett större sammanhang av åsar och dalgångar utanför området.

Utzoomad karta som visar de två närliggande riksintressena för kulturmiljö, samt Natura2000-området för Kilaån. Källa: Lantmäteriets kartjänst

Riksintresset Kiladalen (K55)

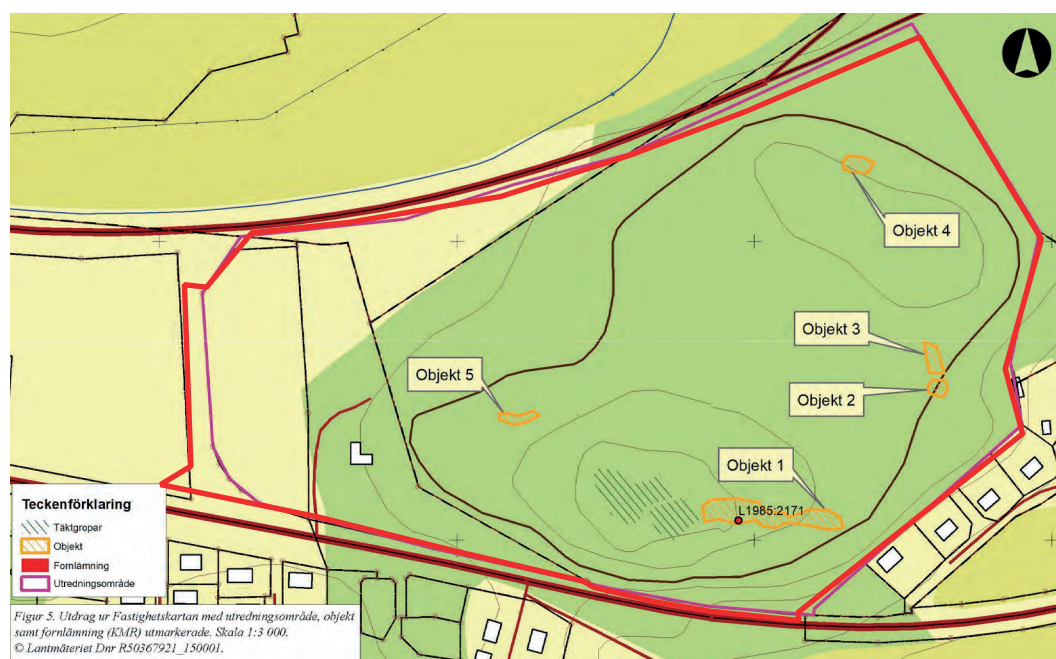
I närheten av planområdet finns riksintresset för Kiladalen. Kiladalen utgörs av ett rikt odlingslandskap med varierad bebyggelseutveckling. Placering och utformningen av den äldre bebyggelsen i området har nästan genomgripande skett på kullar och höjder med omgivande läplantering. Planläggning i närheten av riksintresset ska främja god resurshållning av mark och stärka effektiv utbyggnad av kollektivtrafiken.

Riksintresset Arnö- Stora och Lilla Kungsladugården (D56)

Strax öster om planområdet finns riksintresset för Arnö- Stora och lilla Kungsladugården, som utgörs av odlingslandskapet tillhörande Nyköpingshus. Kungs- och herrgårdsmiljöerna dominerar i det öppna jordbrukslandskapet, med en tydlig koppling till staden. Kungsladugården och Arnö gård har stora upplevelsevärden tillsammans med Svanvikens slättermarker. Även här finns ett topografiskt landmärke i form av Lind-backens träbeklädda höjd. Stora Kungsladugården utgör även statligt byggnadsminne.

Arkeologi

En arkeologisk utredning har genomförts för planområdet av Sörmlands Arkeologi AB. Utgångspunkten för utredningen var platsens topograf och söderslutning, vilket historiskt är platser som utgjorde boplatser. Utredningens syfte var att fastställa eventuell förekomst av forn- och kultur lämningar inom området. Inom planområdet finns en känd forn-lämning, i form av en mittblocksgrav (L1985:2171). Ytterligare lämningar finns strax norr om planområdet, här i form av tidigare boplatser och gravfält. Den arkeologiska utredningen har tittat närmare på fem objekt inklusive befintlig forn lämning och kom fram till att det enbart är denna redan kända lämning som planen behöver förhålla sig till. Om ytterligare fynd görs under exploateringsfasen vid grävning och schaktning ska detta anmälas enligt kulturmiljölagen (1988:950) 2 kap. 5 §.

Karta över de arkeologiska objekten inom planområdet som utpekats i den arkeologiska utredningen. Fornlämning markerad med röd prick. Källa: Sörmlands Arkeologi, 2021

Landskapsanalys

Som underlag till planprogrammet har en landskapsanalys med kulturmiljöinriktning tagits fram. Syftet med utredningen var att skapa förståelse för de kulturhistoriska värdena och landskapets värdebärande kvalitéer. Utredningens utgångspunkt har varit landskapsbild, kulturlandskap, bebyggelsestruktur och rekreationsvärden. Utredningen innehåller även tålighets- och känslighetsanalyser.

Resultatet av de olika analyserna i utredningen beskrivs som generella rekommendationer där gestaltning, placering, topografi och vegetation pekas ut som viktiga värdebärare. Underlaget förespråkar att bebyggelse bör undvikas i de högsta partierna för att kunna bibehålla vegetationen och spara skogens siluett. För att omgivningens övergripande strukturer ska kunna bevaras behöver tillkommande bebyggelse placeras utan omfattande ändringar i markens höjdläge. Tillfartsvägar och tomternas placering behöver anpassas till topografin, så att stödmurar och andra mer omfattande markingrepp kan undvikas.

Bostadsområdena i Bergshammar har tydligt läsbara årsringar, med luftig karaktär som återspeglas i trädgårdsstadens principer. Därför bör tillkommande bebyggelse och gaturum inte vara för urbant gestaltade och täta. Genom att styra gestaltningen i området kan ytterligare en årsring tillföras och bidra till platsens stadsbild. Vidare delar landskapsanalysen upp sina riktlinjer i mindre delområden, som alla legat till grund för framtagandet av planprogrammet.

Viktiga rekommendationer:

- Följ tidigare bebyggelsestruktur och möta bebyggelsen söder om Nyköpingsvägen.
- Fasadmaterial och kulörer bör skapa enhetlighet. Gärna jordnära kulörer.
- Bebyggelsen bör inte överstiga åsens höjd, utan hålla sig till 1-3 våningar.
- Hänsyn ska tas till topografin, vid vägar och tomternas placering. Undvik schaktning och stödmurar.
- Visuella samband mellan nya bebyggelsen och omgivande landskap samt riksintressen bör beaktas.
- Bibehåll tillgänglighet och rekreationsvärden i skogen, samt skogssiluetten.

2.3 Natur

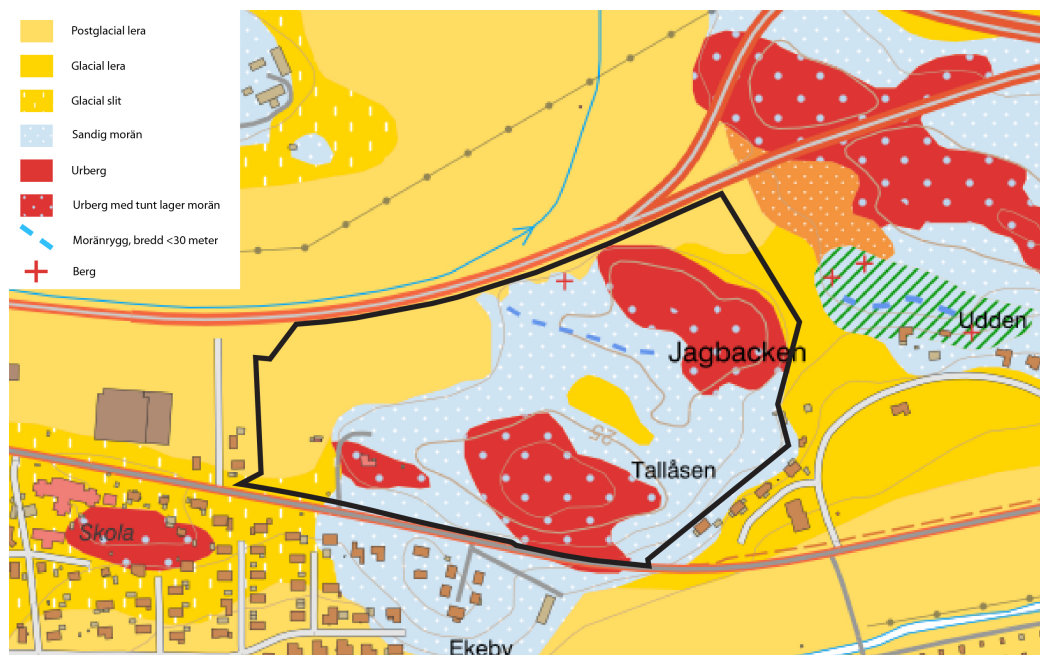
Området är till största delen beklätt med tallrik skog, som skiftar i täthet med inslag av gran. Runt bygdegården finns ett antal större lövträd och tallar värda att bevara. Enligt artportalen finns inga kända hotade arter rapporterade inom området. I södra delen av området finns ett mindre område i sydslutning, här är naturen blockrik med stora inslag av lövträd.

Allé

Längs med den befintliga infarten till bygdegården finns idag en ensidig allé som omfattas av det generella biotopskyddet i Miljöbalkens 7 kap. 11§ (1998:808). Det generella biotopskyddet innebär att dispens måste sökas hos Länsstyrelsen för att utföra åtgärder som kan skada allén. Allén utgörs av cirka 10-12 björkar.

Markförhållanden

Området utgörs till största del av fast mark med berg i dagen, sandig och blockrik morän och friktionsjordar. Det finns inga kända markföroreningar inom området i dagsläget. Jagbacken ligger dock inom hög-riskområde för lågfrekvent markradon. Riskerna kopplat till markradon skall alltid beaktas vid lokalisering av ny bebyggelse. Inom Jagbacken kan mätningar behöva genomföras för att säkerställa förutsättningarna och grundläggning för bebyggelsen. Vid påträffad radon skall radonsäker respektive radonskyddande grundläggning föreskrivas vid planläggning och bygglov.

Utdrag ur SGU:s jordartskarta 1:25 000 - 1:100 000 med planområdet markerat med svart linje. Källa: SGU karttjänst

Kilaån-Vretnaån Natura 2000-område och Riksintresse

Strax söder om planområdet rinner Kilaån, som utgör ett Natura 2000-område. Ett Natura-2000-område är ett särskilt ekologiskt värdefullt naturområde skyddat genom krav från EU:s fågeldirektiv samt art- och habitatdirektiv. En ny bevarandeplan för området är under framtagande, då de tidigare två områdena Kilaån och Vretnaån nu slagits ihop till ett Natura 2000-område.

Kilaån har mycket höga naturvärden med stor variation i både flora och fauna, vilket skapar goda förutsättningar för en variation av livsmiljöer med stor artrikedom. Kilaån är det vattendrag i Södermanland med störst artrikedom när det gäller sötvattenmusslor. Åns avrinningsområde är stort och sträcker sig från Kolmårdens skogar, via Kiladalen fram till Nyköpings västra delar. Planområdet för Jagbacken hamnar i sin helhet inom detta avrinningsområde, vilket innebär att Kilaån är mottagare (recipient) av områdets dagvatten.

Dagvatten och översvämning

Jagbacken utgörs idag till största delen av en skogb eklädd höjd med mycket god infiltration, samt ett mindre område med hårdgjord yta vid den befintliga bygdegården. De befintliga markförhållandena gynnar en naturlig fördröjning av den nederbörd som faller i området. En översiktlig dagvattenutredning har tagits fram för området (Afry, 2021). Planprogrammets förslag till förändring av markens användning medför att stora ytor kommer hårdgöras (för gator och bebyggelse). Utredningen fastställer att denna förändring kommer kräva omfattande åtgärder för att fördröja och rena dagvatten så att inte någon försämring av miljö kvalitetsnormen för vatten (MKN) sker i recipient.

Recipient för dagvatten inom utredningsområdet är Kilaån som idag har måttlig ekologisk status (enligt VISS) bland annat på grund av övergödning och förhöjda halter av totalfosfor. Den kemiska statusen är ej god på grund av förhöjda halter av kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE). För att inte påverka MKN negativt bör föroreningsbelastningen från utredningsområdet inte försämrats jämfört med befintlig situation utan helst förbättras. (Afry, 2021)

MKN (Miljö kvalitetsnormer för vatten)

fastställs med stöd av 5 kap MB, enligt vattenförvaltningsförordningen och Havs- och vattenmyndighetens föreskrift HVMFS 2013:19 samt HVMFS 2015:4.

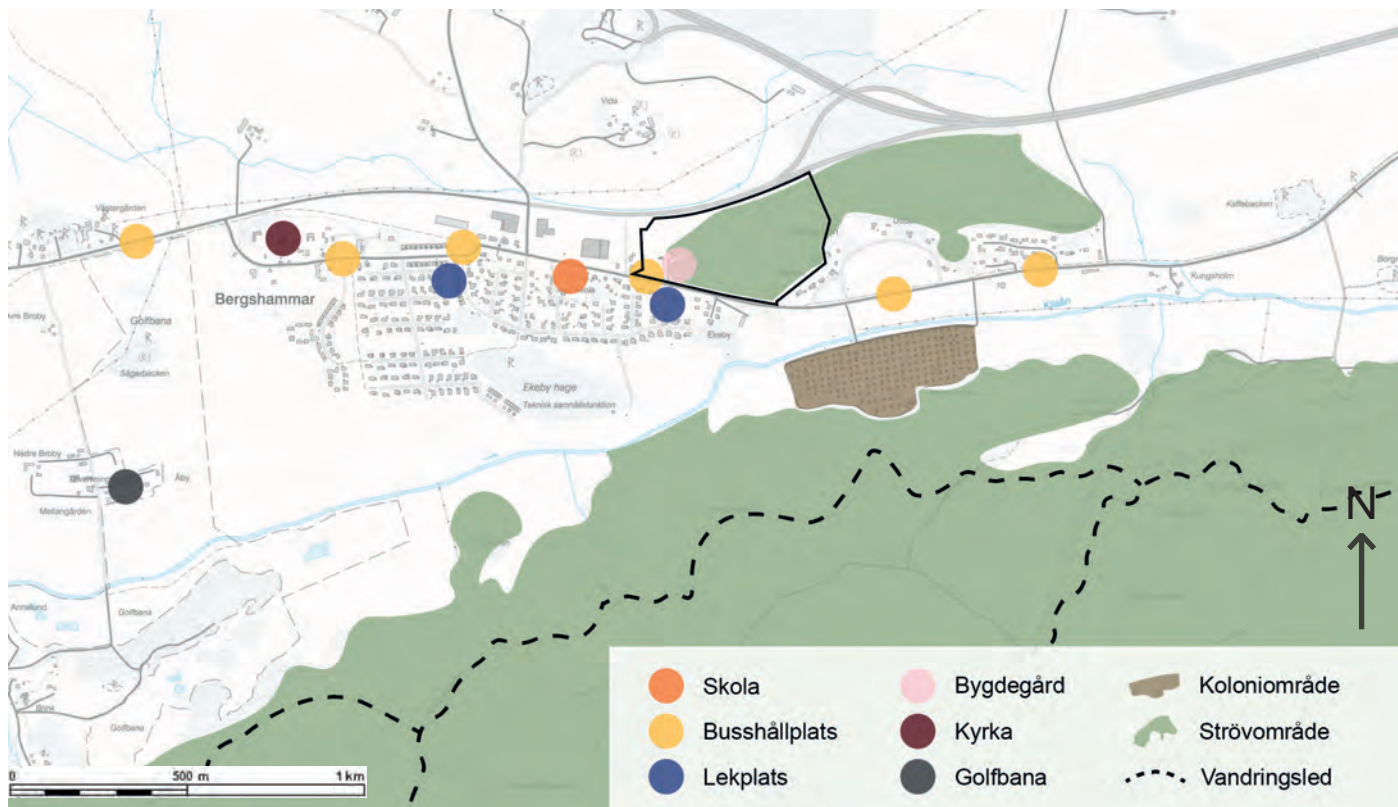
VISS (VattenInformationsSystem Sverige)

är en databas som har utvecklats av vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och Havs och vattenmyndigheten.

2.4 Rekreation och friluftsliv

Jagbacken används idag bland annat som område för natur- och friluftsliv. I området finns flera upptrampade stigar. Tillgången på strövområden nära bostaden har stor betydelse för människors möjligheter till att vara fysiskt aktiva och har därmed även grundläggande betydelse för vår hälsa och vårt psykiska välbefinnande. Skogsområdet i Jagbacken besöks även frekvent av skolklasser i Bergshammar. Detta sker särskilt kring bygdegården, grillplatsen och vindskyddet.

Det är viktigt att utbyggnaden av Jagbacken utifrån flera aspekter bibehåller funktionen av område för natur- och friluftsliv, bevarar befintliga kulturmiljövärden och fortsätter bidra med ekosystemtjänster i området. Ett inanspråktagande av området gör att förutsättningarna för friluftslivet i området förändras, det är svårt att undkomma. Målsättningen är att försöka utforma området så att närboende kommer kunna nyttja grönstråken mellan den tillkommande bebyggelsen och på det viset upprätthålla möjligheterna som bostadsnära strövområde.

Schematisk karta över närområdet med funktioner (illustrerade med prickar) och rekreationsområden (markerade som ytor och streckad linje).

Den befintliga grusplanen vid bygdegården används idag för olika typer av aktiviteter av såväl skola som bygdegård och allmänhet. Förutom att den används för fotbollsspel används den även för boulespel, skridskoåkning på vintern och för valborgsfirande.

Ungefär 3 km från planområdet finns en golfbana med 18-hål, konferensanläggning och stuguthyrning. Vid golfanläggningen finns även möjlighet att utöva andra aktiviteter såsom boule och padeltennis.

I Bergshammar finns två lekplatser, en mindre vid Lilys väg och en något större vid Annas väg. Den lekplats som ligger närmast planområdet ligger cirka 100 meter söder om planområdet. Utöver dessa lekplatser finns även möjlighet att använda lekplatsen vid Bergshammars skola under tider då ingen skolverksamhet pågår.

Några hundra meter sydost om planområdet finns ett koloniområde med odlingslotter och cirka 1 km söder om planområdet passerar en sträcka av Sörmlandsleden. Sörmlandsleden är en populär vandringsled om totalt cirka 1000 km på olika platser runt om i Södermanland. Cirka 2 km öster om planområdet passerar Sörmlandsleden Ryssbergens naturreservat där det bland annat finns eldplats, motionsspår och vindskydd samt vintertid möjlighet att åka utför i Ryssbergsbacken. Ryssbergen är ett kommunalt naturreservat som förvaltas av Nyköpings kommun.

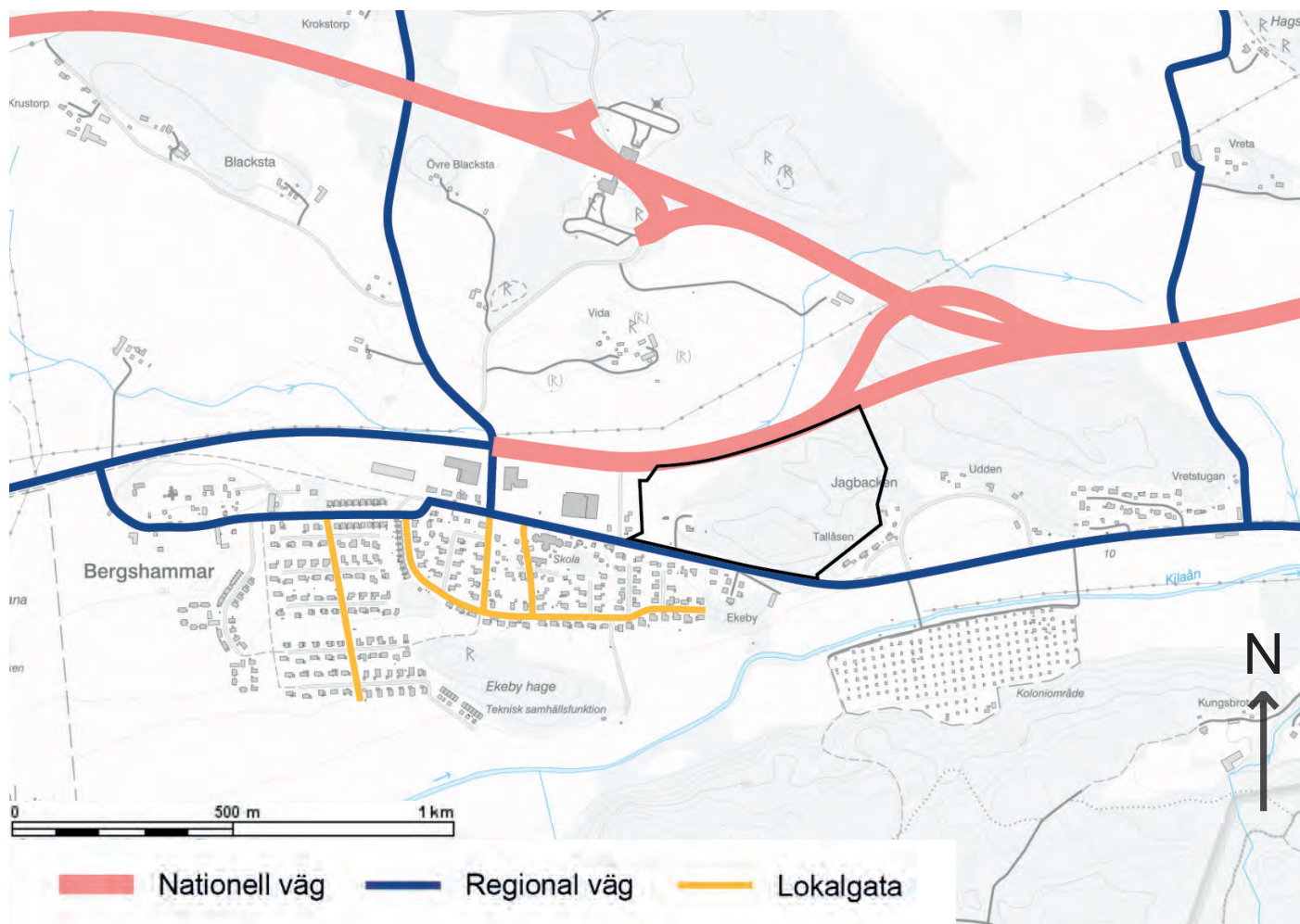
Ekosystemtjänster är de produkter och tjänster som ekosystem ger oss människor och de bidrar till vår livskvalitet och välmående.

Exempel på ekosystemtjänster:

- Insekter som pollinerar grödor och djur som sprider fröer.
- Naturliga funktioner som rening av luft och vatten.
- Möjligheten att använda naturen för rekreation och friluftsliv.

2.5 Trafik och mobilitet

Nyköpingsvägen (länsväg 800) passerar området och är en viktig länk mellan Bergshammar och Nyköping, med statlig väghållare. Idag har sträckan förbi Jagbacken en hastighetsbegränsning om 50 km/timmen, vilket kan komma att justeras genom det nationella arbetet med "Rätt fart i staden" nya hastighetsgränser 40 respektive 60 km/timmen. Den befintliga infarten från Nyköpingsvägen till bygdegården saknar gatunamn och är den enda infart som finns till området i dag. Nyköpingsvägen trafikeras med 1800 fordon per dygn varav 9% tung trafik (inklusive bussar), men vägen utgör inte rekommenderad led för transporter med farligt gods.

Schematisk karta över vägnätets hierarkier i Jagbackens närområde.

I norr avgränsas planområdet av påfart till europavägen (E4:an), som även den har statligt vägghållare. Generellt ska miljö- och säkerhetsrisker undvikas när byggnationer sker intill vägar. För att minimera risker och öka säkerheten rekommenderas av myndigheter att områden mellan bebyggelse och statliga vägar (riskavstånd) hålls fria från bebyggelse. Dessa områden behöver utformas så att riskerna för skador förebyggs, detta kan utformas på olika sätt beroende på platsen. Inom Jagbackens norra delar kan åtgärder behöva studeras närmare och vidtas inom 50 meter från påfarten för att möjliggöra för tilltänkt nyttjande av marken. På andra sidan påfarten till E4:an finns detaljplanelagd mark för industri inom Detaljplan för Vida 1:1 (P99-3). Enligt den, endast delvis genomförda, detaljplanen ska området i framtiden angöras med en koppling till Nyköpingsvägen. Utbyggnaden av denna befintliga plan kan påverka flödet och mängden tung trafik längs Nyköpingsvägen in mot Nyköping.

Kollektivtrafik

Området trafikeras av länsbussar (Nyköping-Enstaberga-Jönåker-Ålberga-Stavsjö) med varierande turtäthet på vardagar och helger. Antalet avgångar under vardagar är något fler än på helgen, turtätheten varierar mellan cirka en i timmen till en var annan timme. Närmaste busshållplats är Bergshammar skola (cirka 200 meter bort) som håller god standard. Utöver den finns hållplats Ekebydal som behöver förbättras i samband med exploatering i Jagbacken. Vid infartsläget till området finns ett hållplatsläge som idag inte används, det är väl utformat i samklang med passage för oskyddade trafikanter tvärs väg 800. Det korta avståndet till hållplatsen vid Bergshammars skola gör det inte aktuellt idag att återuppta stopp vid hållplatsen.

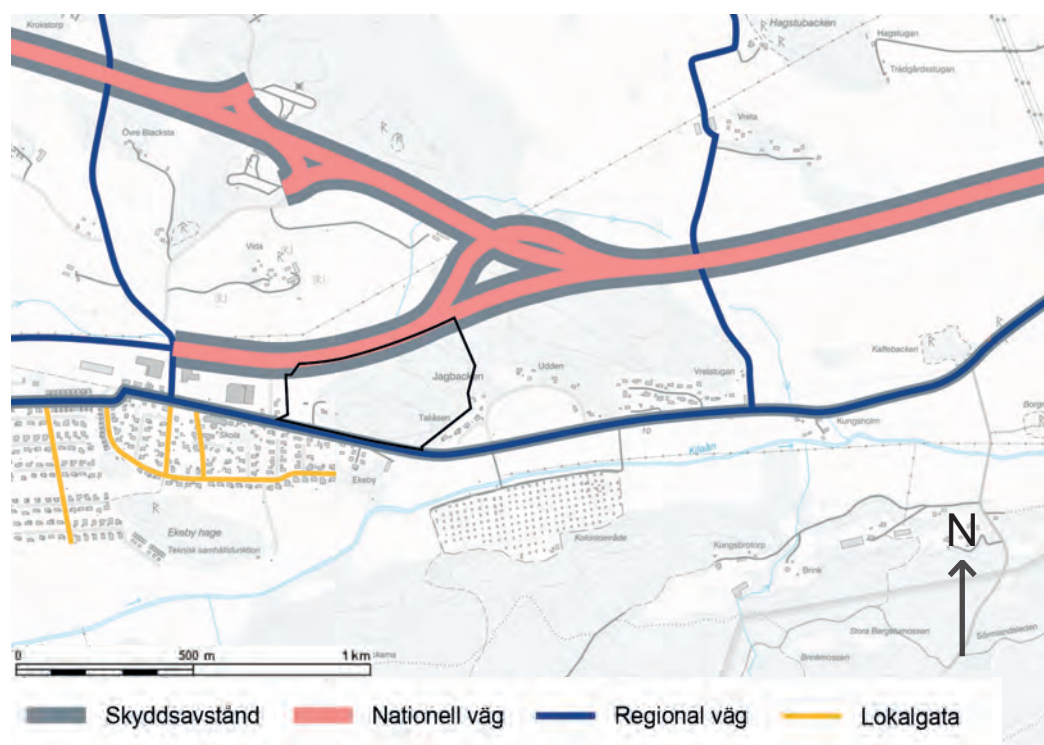
Gång- och cykeltrafik

Möjligheterna att gå och cykla inom Bergshammar är goda. Utmed Nyköpingsvägen finns en gång- och cykelbana som är separerad från övrig trafik. Till centrala Nyköping är det endast 6 km och till närmaste handelsområde, Gumsbacken, är det endast 3 km. I anslutning till infarten till bygdegården byter gång- och cykelvägen mellan Bergshammar och Nyköping sida om väg 800 på ett sätt som gynnar trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter.

Koppling mellan bygdegården och samhället finns idag. Utifrån såväl folkhälsa som hållbarhet är det viktigt att gång- och cykelvägnätet för tillkommande utbyggnadsområde integreras väl med befintliga strukturer. Särskilt viktigt är detta utifrån barnperspektiv och att elever säkert ska kunna ta sig till och från skola och fritidsaktiviteter.

Farligt gods

Avståndet från planområdet till E4:an, som är en utpekad primär led för farligt gods, är stort, cirka 300 meter. Detta innebär mycket liten risk för att området skulle påverkas om en olycka med farligt gods inträffade.

Schematisk karta över skyddsavstånd från Trafikverkets vägar i närheten av Jagbacken. Skyddsavståndet är 50 meter till E4:an och 12 meter till Nyköpingsvägen.

2.6 Miljö och hälsa

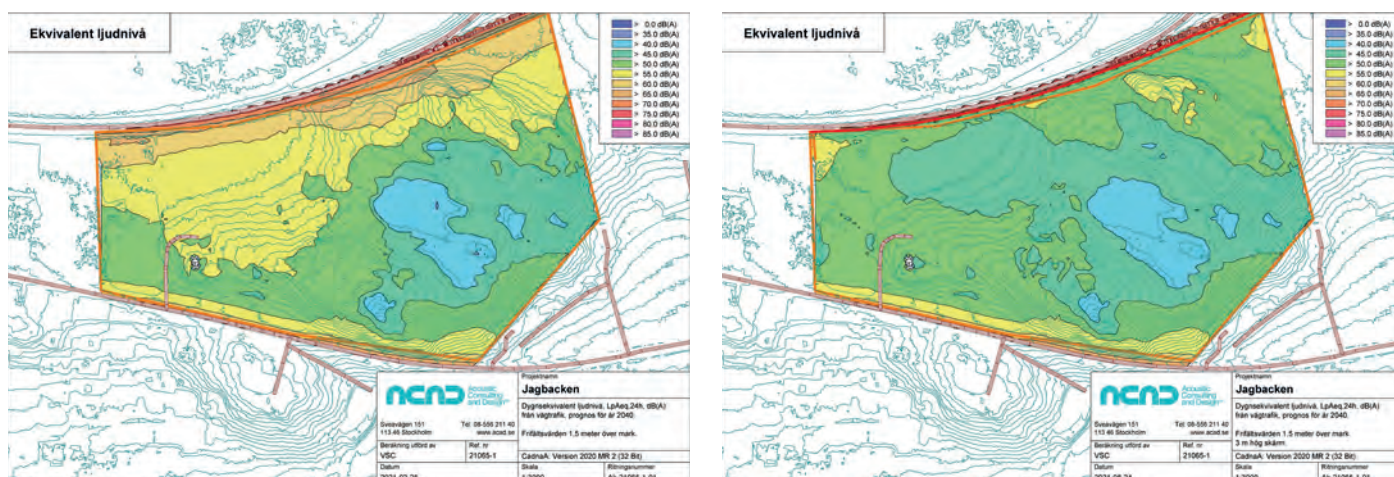
I detta avsnitt beskrivs planområdets förutsättningar att bli en god livsmiljö som främjar människors hälsa och välmående.

Buller

Enligt framtagna bullerutredningar är förutsättningarna för bostäder och verksamheter på Jagbacken ur bullersynpunkt goda, under förutsättning att framtida bebyggelse anpassas till rådande bullersituation. Området ligger utanför Skavsta flygplats influensområde och utsätts därmed inte för betydande flygbuller.

Inom stora delar av området, där den ekvivalenta ljudnivån är högst 60 dBA kan bostäder byggas utan att byggnader till form och planlösning behöver anpassas med avseende på trafikbuller vid fasad.

Bostäder i norr, utmed påfarten till E4:an, ska utformas med hänsyn till de ekvivalenta ljudnivåerna (> 65 dBA) som uppstår där. Trafikbullernivåerna kräver att bostäder anpassas för att uppfylla gällande riktlinjer avseende buller. Detta innebär att hälften av boningsrummen i varje bostad behöver förläggas mot tyst sida och att tillgång till åtminstone en tyst uteplats (privat eller gemensam) behöver säkerställas. Även

Ett urval av kartor från bullerutredning, till vänster ekvivalent ljudnivå i dag, till höger ekvivalent ljudnivå vid uppfört skydd med en höjd på 3 meter. Källa: Trafikbuller, ACAD-International AB 2021-02-26)

mindre bostäder om högst 35 kvadratmeter kan kräva anpassning beroende på avståndet till vägen. I de efterföljande detaljplanerna kommer bullersituationen studeras närmare och nödvändiga åtgärder regleras på plankarta med planbestämmelser som säkerställer den nya bebyggelsen utifrån gällande lagar och riktlinjer.

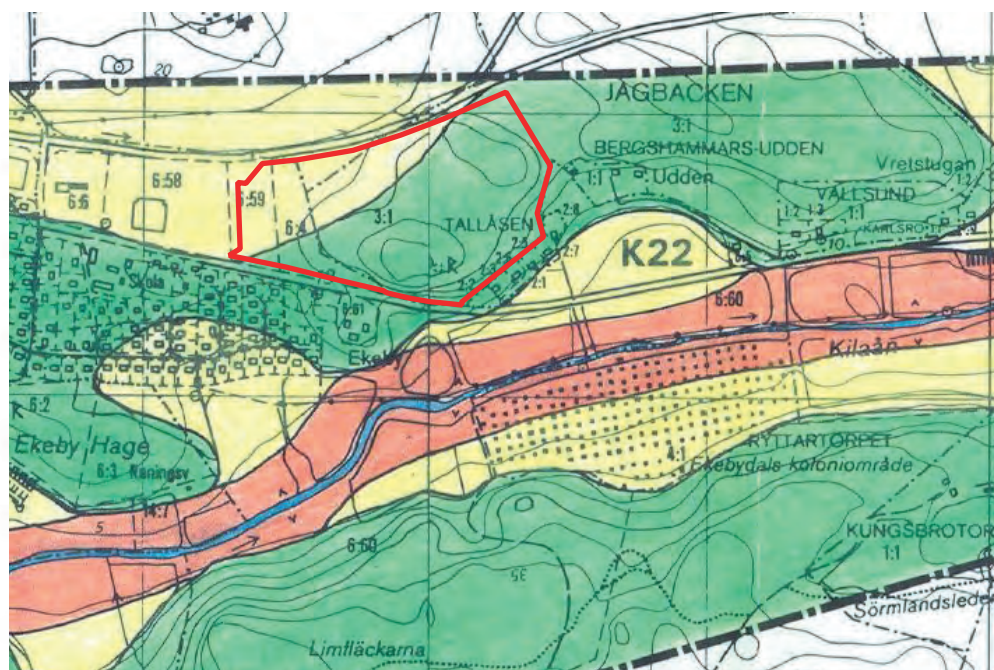
Enligt bullerutredningen, framtagna till planprogrammet, lämpar den sydvästra delen av Jagbacken sig väl för både bostäder och skola/ förskola - nivåerna ger goda förutsättningar för en tyst gård utan åtgärder. Ytterligare bullerutredning kommer att behövas till efterföljande detaljplaner.

Ras, skred och erosion

Området visar inga väsentliga risker för ras, skred eller erosion då underlaget i huvudsak utgörs av moränjord. Stabiliteten för omgivande markområden med lösare jordarter skall beaktas vid ingrepp såsom sprängning, schaktning eller infiltration. I övrigt finns inga särskilda restriktioner eller åtgärder som behöver vidtas med hänsyn till markens stabilitet.

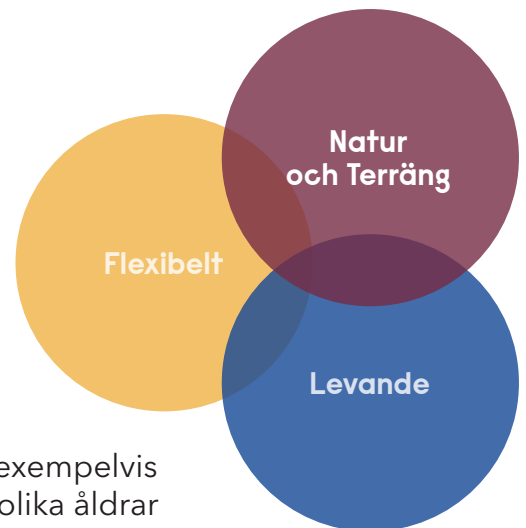
TECKENFÖRKLARING

	KARTERINGSGRÄNS
	I STABILITETSKLASS I ENLIGT TABELL 4.1
	II STABILITETSKLASS II ENLIGT TABELL 4.1
	III STABILITETSKLASS III ENLIGT TABELL 4.1
	EROSIONSSKYDD
	K22 MÄKTIGHETSUPPGIFT, KOHESIONÄRA JORDARTER (LERA, SILT) FRÅN SGU:S JORDARTSKARTA
	L15 MÄKTIGHETSUPPGIFT, LERA FRÅN GEOTEKNISKA UNDERSÖKNINGAR
	UNDERSÖKT SEKTION
	BERÄKNAD SÄKERHETSFAKTOR I UNDERSÖKT SEKTION

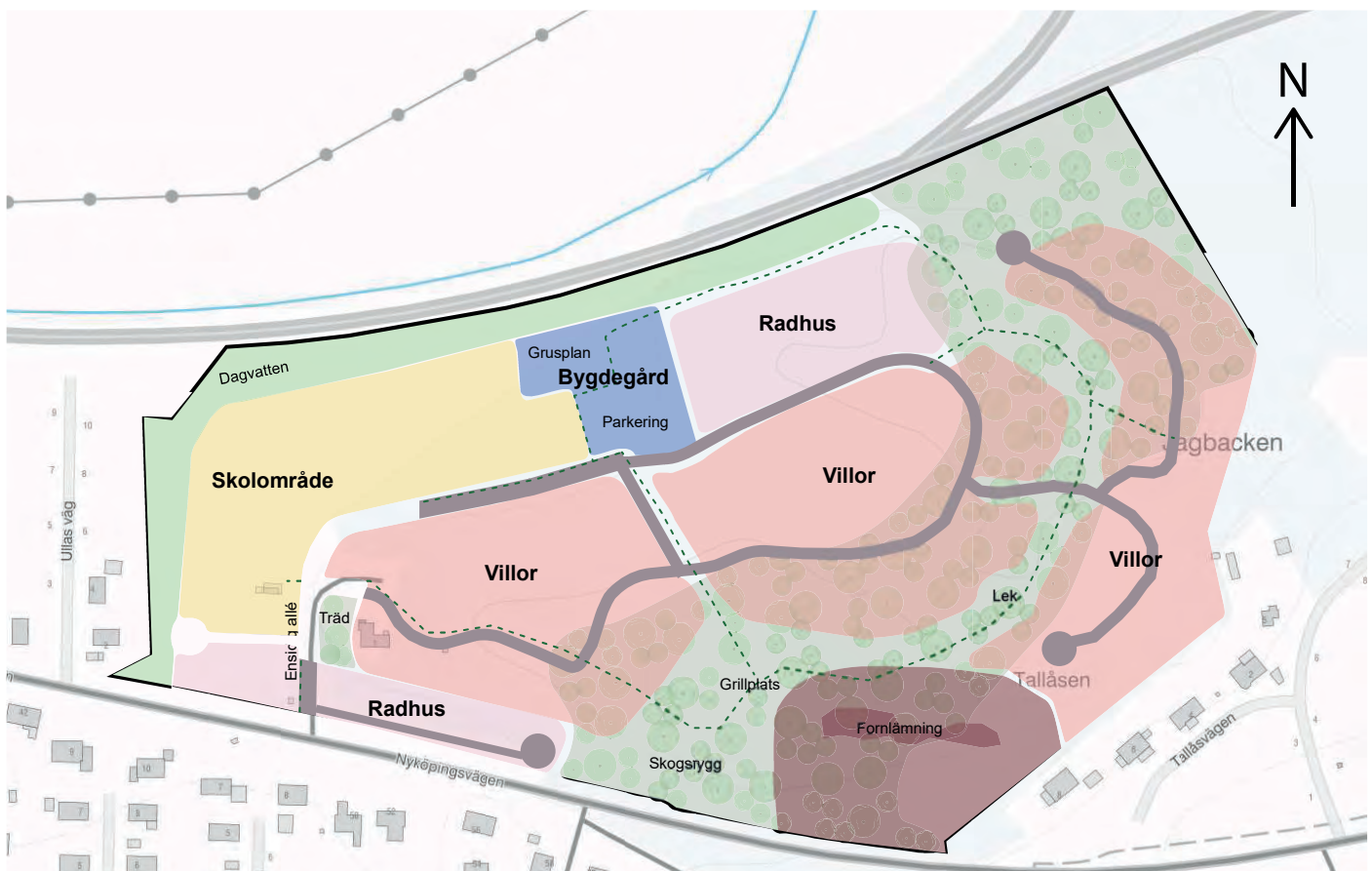
Kartbild som visar utsnitt ur översiktlig skredriskutredning. Källa: VBB VIAK Geoteknik 1993

3. Planförslag

I Jagbacken föreslås en blandning av boendeformer såsom exempelvis radhus, parhus och friliggande villor. För att människor med olika åldrar och socioekonomisk bakgrund ska flytta till Jagbacken är blandade upplåtelseformer en fördel. Bebyggelsen i Jagbacken föreslås gestaltas enhetligt med ett hänsynsfullt förhållningssätt till landskapet och enhetliga naturnära fasadkulörer men med variation avseende exempelvis skala.

Genom att respektfullt behandla växtlighet och mark som en resurs i området blir Jagbacken ett område med många gröna kvaliteter och vackra vyer över kulturlandskapet. I och med att naturen finns precis utanför husknuten är det enkelt att leva aktivt här. I Jagbacken finns både bostadsnära natur och närhet till större rekreationsområden som nås med cykel eller till fots. Möjligheter till bostadsnära och allmän

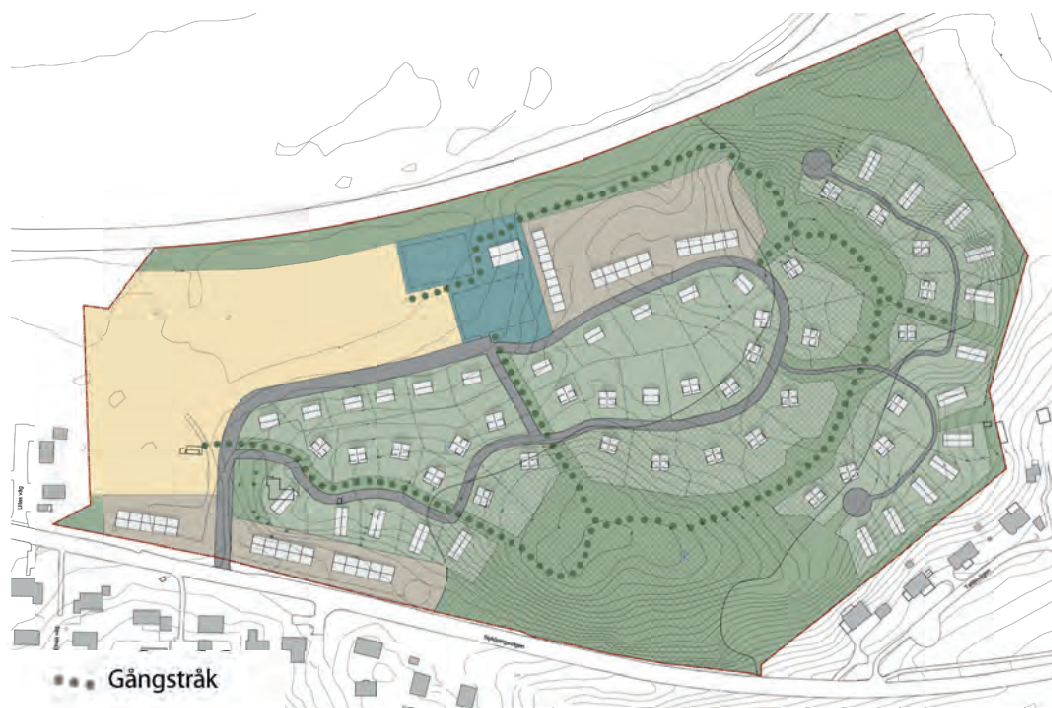
Strukturplan som visar föreslagna bebyggelseområden, gator, gångvägar och rekreationsmöjligheter i Jagbacken.

rekreation finns inom området i form av exempelvis grillplats, utegym, naturlek och liknande. Jagbackens identitet bygger på naturnära boende och ett levande område med vyer över kulturlandskapet.

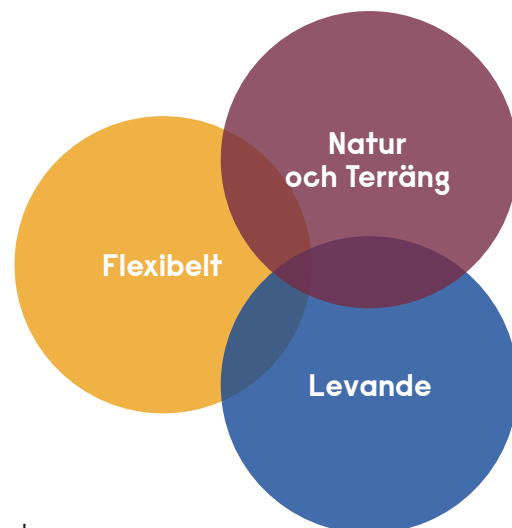
Ambitionen är att utformningen av Jagbacken kommer bidra till att utveckla en stark känsla av gemenskap och delaktighet. Boende i området delar ansvarskänsla för sin närmiljö och engagemang för bygdegården, grönstråk och platser för friluftsliv som bidrar med liv och rörelse. Barnperspektivet har beaktats vid utformningen av så väl gator som bebyggelse och grönområden i planprogrammet.

Den nya bebyggelsen inom Jagbacken annonserar Bergshammar österut för folk som kommer till Bergshammar via motorvägen eller Nyköpingsvägen. På håll syns den karaktäristiska blandade bebyggelsen och hur hänsyn tagits till den befintliga terrängen. Jagbacken är en tydlig ny årsring i samhället Bergshammar.

Nyköpings kommun växer och Bergshammar och Svalsta är attraktiva platser för de som flyttar hit. När fler bostäder möjliggörs behöver även fler skolplatser tillskapas. Därför har även förutsättningarna för skolverksamhet som kan möta upp ett framtida behov undersökts. Planprogrammet visar på en möjlig lokalisering av skola eller förskola. Ett upplägg av den framtida skolverksamheten i Bergshammar och Svalsta kommer att planeras senare. I händelse av det inte behövs någon skola i Jagbacken är planprogrammet flexibelt och öppnar upp för möjliggörande av fler bostäder i området.

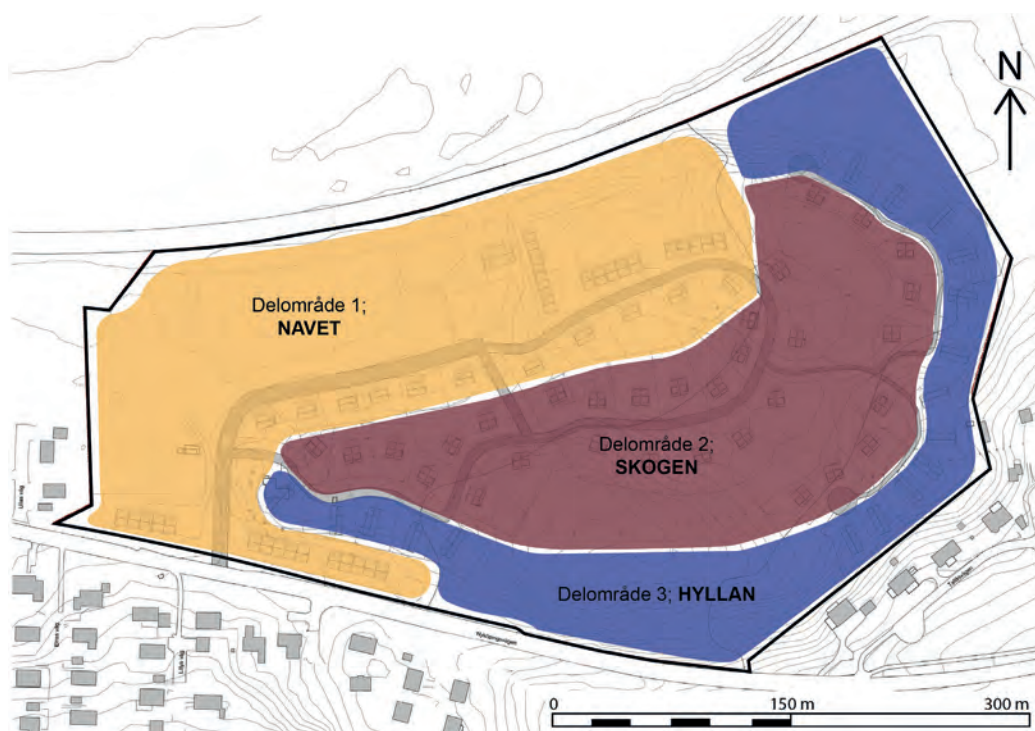

Illustrationsplan som visar ett exempel på möjlig placering av bostadsbebyggelse. Bilden tydliggör byggnadernas förhållningssätt till gatan samt påvisar skillnaden mellan de tre föreslagna bebyggelsekaraktärerna för bostadsbebyggelsen.

3.1 Utformningsprinciper

Planprogrammets utformningsprinciper har utgångspunkt i rekommendationerna i landskapsanalysen. Placering av bebyggelse i Jagbacken ska främst göras med hänsyn till topografin och kulturlandskapet. För att bibehålla så mycket som möjligt av natur och kulturvärdena på platsen är placering av såväl bebyggelse som infrastruktur av stor vikt. Områdets olika delar kommer uppfattas på olika sätt beroende på hur långt in på tomten som byggnader placeras. Särskilt känsligt är placeringen av husen inom de delar som till stor del behöver bevaras, ur natur- och landskapsbildsynpunkt. Anpassning till värdena i naturlandskapet kan dock både fördyra och förlänga byggprocessen, här måste avvägningar göras i det fortsatta arbetet med detaljplanerna mot vad som är realistisk ur ett samlat hållbarhetsperspektiv (det vill säga såväl ekonomiska, miljömässiga och sociala förutsättningar). Bebyggelsen i Jagbacken delas upp i tre områden med olika karaktärer: Navet, Skogen och Hyllan.

Kartbild som illustrerar uppdelningen mellan delområdena förbebyggelsekaraktärer, Navet, Hyllan och Skogen.

Delområde 1; Navet

Området närmast infarten till Jagbacken är "Navet", här blandas funktioner och plats skapas för ny bygdegård med tillhörande faciliteter samt bostäder och/eller skola. Bebyggelsen här har en något större skala än övriga Jagbacken och gatan är ett väl definierat rum med tydlig funktionsseparering mellan trafikslag. Området utgör en entré till Jagbacken och de halvoffentliga verksamheterna ger ett relativt högt flöde av människor i och till området. Bebyggelsen i Navet föreslås utgöras av byggnadsvolymer i upp till tre våningar, och ha fasader i jordnära kulörer.

Inom Navet ska tekniska lösningar för dagvattenhantering integreras i den befintliga naturen och i så stor utsträckning som möjligt anpassas till befintlig topografi. Utformningen av lösningarna för hantering av dagvatten i området bidrar till en upplevelserik miljö genom naturlig fördröjning och rening av dagvatten. Naturliga lösningar som integreras i den befintliga naturmarken kan bidra positivt till såväl den biologiska mångfalden som till upplevelsen av platsen. I området Navets nordvästra del finns en naturlig lågpunkt, intill vilken framtagna dagvattenutredning föreslår som lämplig placering för dagvattendam och våtmark. Placering av byggnader inom området behöver ske med hänsyn till höga flöden av vatten från skyfall och så att lågpunkten i nordvästra delen av området kan översvämmas utan att detta leder till skador på bebyggelse.

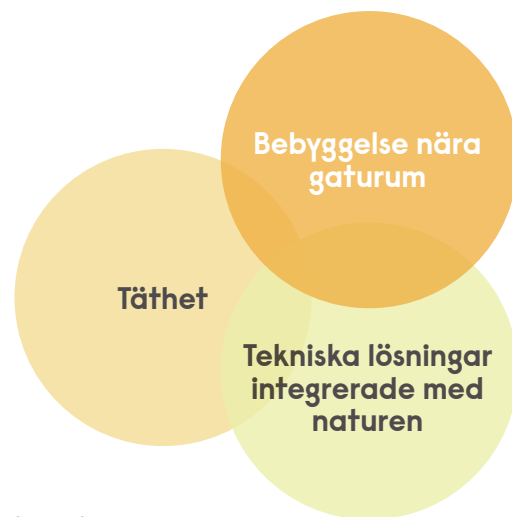
Bostadsbebyggelsen inom Navet föreslås bestå av villor samt tät radhusbebyggelse, men kan även innehålla bostäder för personer med särskilda behov. För att skapa ett tydligt avgränsat gaturum med trädgårdsstadskarakteristik placeras bostadsbebyggelsen nära gaturummet. Exakta vridningar och placeringar inom området för radhusen har inte

Exempel på fasadfärger i jordnära kulörer.

Trädgårdsstad

Ett samhälle med karaktär i form av blandad småskalig bebyggelse, utanför stadens centrum. Svenska trädgårdsstäder är ofta småhusområden med inslag av offentliga byggnader och platser, präglade av anpassning till natur och terräng med mjukt utformade gatusträckningar.

studerats i detta skede, utan detta behöver göras inför efterföljande planarbete. Radhusområdet i norra delen av Navet behöver utformas med hänsyn till riskavståndet från vägen, trafikbuller samt bygdegården. Ett sätt kan vara att samla och placera garagebyggnader närmast bygdegården för att skapa en tydlig gräns mellan funktionerna och kan även fungera dämpande för eventuellt störande ljud och ljus från aktiviteter i bygde-gården. Trafikbuller och riskavstånd kan hanteras genom uppförande av vall eller staket.

Vid eventuell planläggning för skola/förskola bör friytan uppgå till 30 kvm/elev för grundskola eller 40 kvm/elev för förskola. För de delar av ytan som kan komma att behövas för skolverksamhet är det intressant att närmare studera samnyttjande med bygdegården. I förslaget har bygdegård, parkering, grusplan samt eventuell idrottshall samlats i den nordöstra delen av området. Ett mindre radhusområde, med separat angöringsgata parallell med Nyköpingsvägen, och den större skolbyggnaden möjliggörs i väster, invid infarten till Jagbacken. Skulle ingen skola uppföras inom delområdet Navet lämpar sig området bra för bostadsbebyggelse, exempelvis i flerbostadshus med inslag av bostäder för äldre eller andra särskilda grupper.

Bild som visar ett möjligt förslag på karaktärstypisk villabebyggelse placerad nära gaturummet, inom delområde *Navet*.

Utformningsexempel villabebyggelse inom Skogen placerad med hänsyn till träd och terräng, inspiration hämtat från Svärds klova i Nyköping framtaget av Archus.

Delområde 2; Skogen

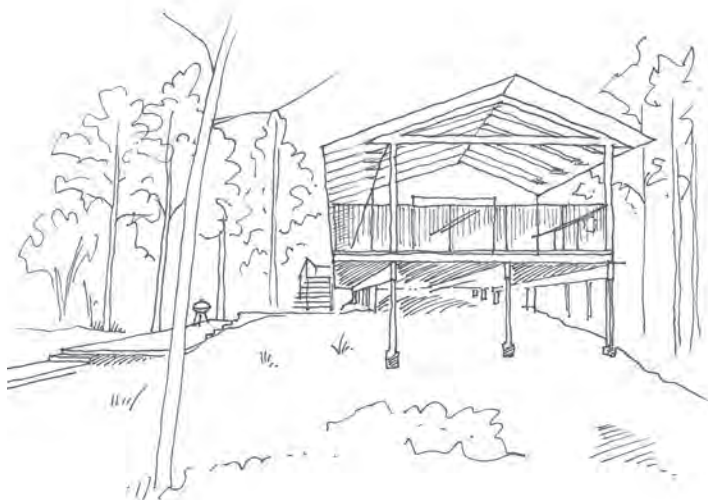
I mitten av Jagbacken finns området “Skogen” där målet med gestaltningen och utformningen av bostadsbebyggelsen är att stärka och bevara skogssiluetten. Bebyggelsen och gatorna anpassas till terrängen och integreras i topografin. Mellan ny bebyggelse och inom tomterna ska befintlig natur sparas i så stor utsträckning som möjligt, utifrån naturvärden på platsen. Tekniska lösningar för exempelvis dagvattenhantering, såsom exempelvis diken, ska även inom detta område integreras med den befintliga naturen.

Bebyggelsen i Skogen utgörs av främst villabebyggelse i en till två våningar, placerad nära gaturummet med stor anpassning till topograf och natur. Placering av bebyggelse nära gaturummet kan öka möjligheterna för att bibehålla befintlig natur och dess värden längre in på tomterna, vilket är en kvalitet som bör tas tillvara då den stora andelen villabebyggelse inom Skogen öppnar upp för möjlighet till mycket grönska mellan husen. Vid val av placering av hus bör stor hänsyn tas till befintliga träd i området, särskilt inom den sydöstra delen av skogen. Fälls för många, eller fel, träd kommer den utpekade värdefulla skogssiluetten (Tyréns, 2021) påverkas negativt och värden kan gå förlorade. För att minimera ingreppen i marknivåer kan traditionella suterränghus vara att föredra på vissa tomter.

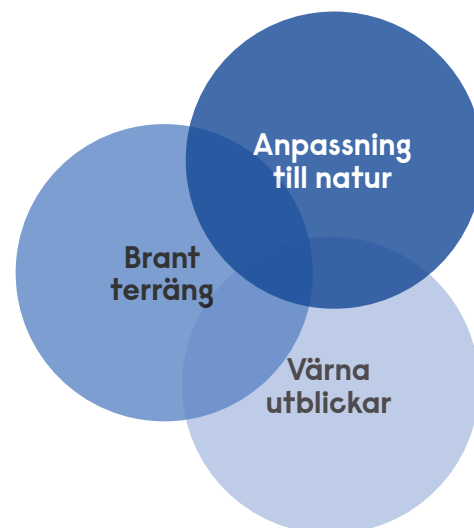

Bild som visar ett möjligt förslag karaktärstypisk bebyggelse placerat i terrängen anpassat till träd och topografi, inom delområde Skogen.

Utformningsexempel villabebyggelse inom *Hyllan* placerad med hänsyn till terrängen, inspiration hämtat från Vindö i Stockholms skärgård (arkitekt Max Holst).

Delområde 3; Hyllan

Längs den sydöstra kanten av Jagbacken, där topografin på sina platser sluttar kraftigt, finns delområdet "Hyllan". Här är stor anpassning till topografin nödvändig och placeringen av bebyggelsen ska samtidigt värna utblickarna och siktlinjer till och från skogsområdet. Byggnaderna kan exempelvis placeras på pelare alternativt i suterräng, för att minimera ingrepp i topografin. Bostadshusen bör inte vara högre än två våningar och ska placeras med kortsida mot gata. Befintlig natur ska sparas i största möjliga mån och tekniska lösningar för exempelvis dagvattenhantering ska integreras i befintlig mark och följa befintlig topografi i så stor utsträckning som möjligt. Terrängen är på vissa ställen inom Hyllan starkt sluttande vilket kan innebära utmaningar för dagvattenhanteringen som i sin tur innebär att dagvattenfrågan i just detta område kommer att vara extra viktig att bevaka. För att förhindra att nedströmsliggande byggnader påverkas negativt av exploateringen föreslås ett avskärande dike längs den östra plangränsen. Byggnadernas placeringar kommer i ett senare skede att behöva anpassas till möjliga åtgärder för hantering av dagvatten.

Angöringsgatorna i delområdet Hyllan underordnar sig naturen och är utformade för att göra så litet ingrepp som möjligt. Detta innebär att de är smala och uppmuntrar till låga hastigheter. Angöringsgatorna har privat karaktär och bebyggelsen bör här placeras med oregelbundet avstånd till gata för att anpassning till topograf och natur ska kunna prioriteras.

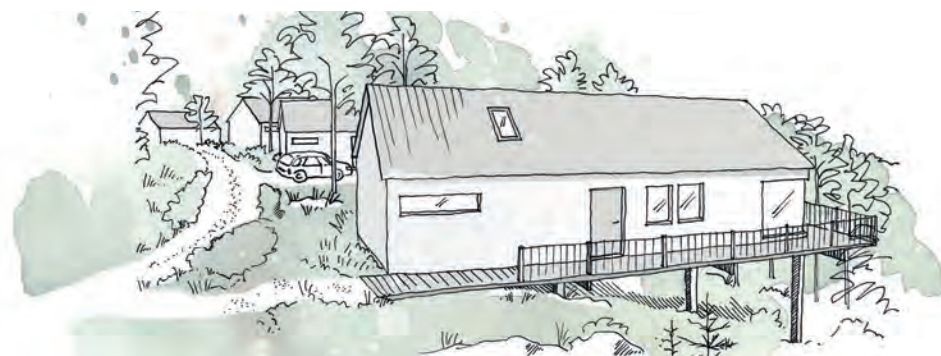
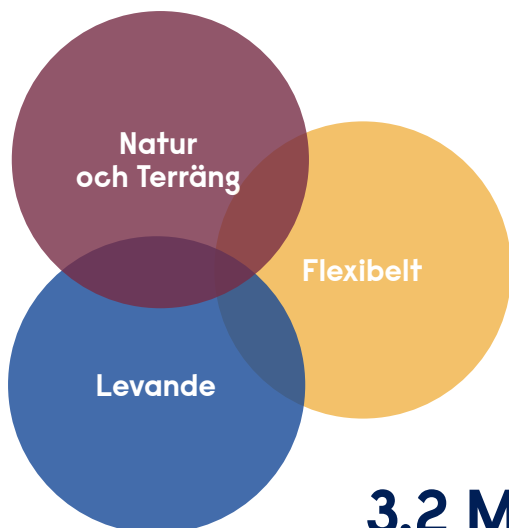

Bild som visar ett möjligt förslag karaktärstypisk bebyggelse på styltor anpassat till terrängen, inom delområde *Hyllan*.

3.2 Mötesplatser och rekreation

I Jagbacken finns flexibla inom- och utomhusytor som kan användas för såväl temporära som permanenta behov vilket bidrar till en effektiv användning av mark och lokaler då Bergshammars bygdegård, skola och idrottsfunktioner ligger samlat. Utomhusyta för idrott kan användas av skolbarn under dagtid och nyttjas av boende i hela Bergshammar samt föreningar under kvällar och helger. Möjligheter att tillskapa odlingslotter som kan skötas gemensamt av skolbarn och föreningar finns. Publika inomhuslokaler öppnar upp möjligheter för olika sorters aktiviteter och verksamheter såsom caféverksamhet, matservering, kulturevenemang och sammankomster av olika slag.

Gemensamma ytor och besöksstata funktioner samlas i områdets västra del vilket ger en flexibilitet som på sikt möjliggör ett omväxlande utbud av mötesplatser för olika målgrupper. Bygdegård, skola och bostäder samnyttjar ytor för teknisk försörjning såsom exempelvis avfallshantering och dagvattenhantering. Bygdegård, skola och bostäder samnyttjar även parkeringsplatser för besökare till områdets offentliga funktioner med besöksparkering för boende i den mån det är möjligt och innebär positiva synergier för alla parter.

Alla invånare och besökare till Jagbacken ska ges möjlighet att uppleva områdets kvalitéer och värden, i enlighet med riksdagens mål om tillgänglig natur för alla. Enligt PBL (2 kap. 7§ PBL) ska planläggningen ta hänsyn till behovet av parker och grönområden, lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse inom eller i nära anslutning till sammanhållen bebyggelse. Inom Jagbacken sparas områden av natur för att möjliggöra till utevistelse och rekreation i området. Genom tydliga gångstråk samt väl utformade platser för utomhusvistelse och lek bidrar området till människors hälsa och välbefinnande.

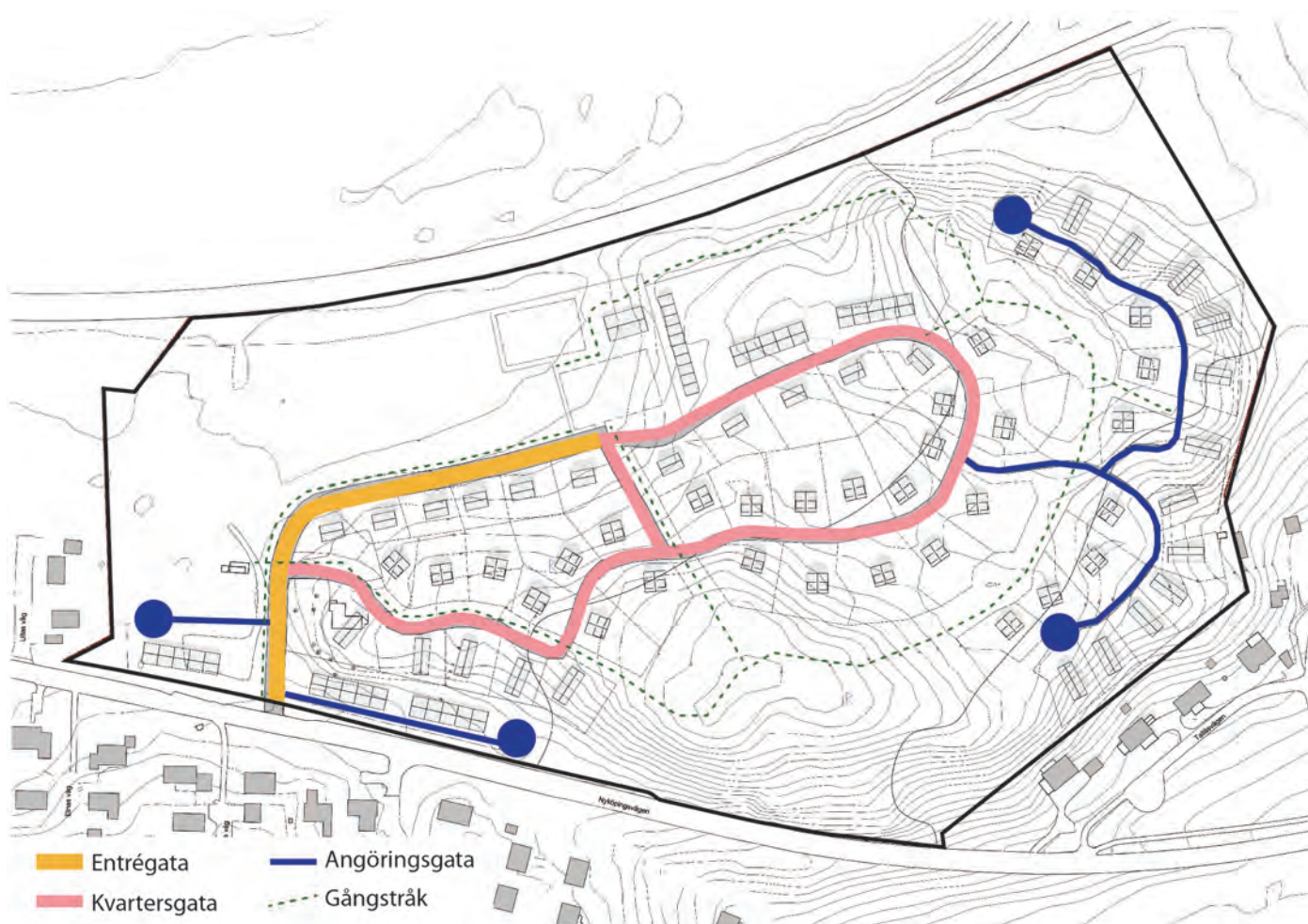
Navet

Skogen

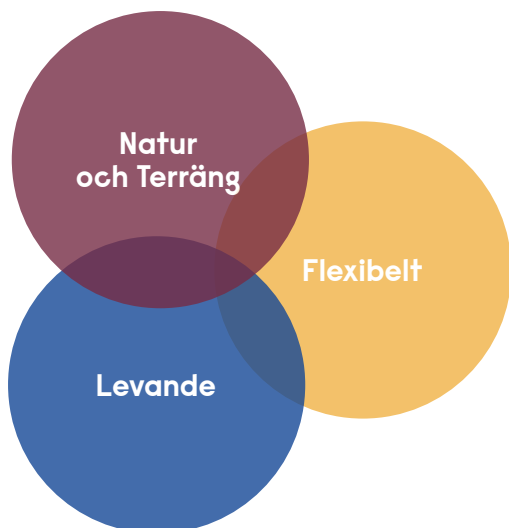
Hyllan

Rendering som illustrerar bebyggelsen inom Jagbacken i förhållande till den bevarandvärda skogryggen.

Inom planområdet sparas skog, för att bevara platsen för fornlämningen med omnejd samt den skogssiluett som beskrivs i landskapsanalysen. En viktig del i visionen för Jagbacken är att bibehålla den bostadsnära rekreation som befintliga gångstigar och skogsområde innebär för boende i Bergshammar. Genom att spara ytor för natur uppfylls visionen och Jagbacken kan fortsätta användas för rekreation av boende i och omkring skogsryggen även efter utbyggnad av ny bebyggelse på platsen. Inom Jagbacken möjliggörs för tillskapandet av en rad olika utomhusaktiviteter såsom utegym, grillplats och naturlek.

Schematisk karta över vägnätets hierarkier inom planområdet ("Entrégata", "Kvartersgata" och "Angöringsgata").

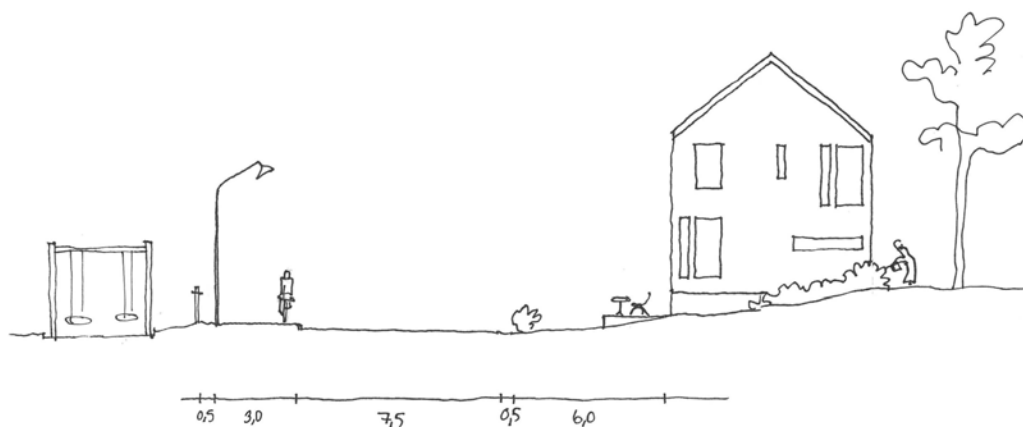

3.3 Trafik och mobilitet

I Jagbacken får boende och besökande närhet till natur och en koppling till tätorten Nyköping. För att öka förståelsen av gaturum samt läsbarhet, tydlighet och de varierande karaktärerna föreslås lokalgatorna inom Jagbacken inordnas i tre gatuhierakier: entrégata (lokalgata med utrymme för gång- och cykelbana), kvartersgata (lokalgata med utrymme för gångbana) samt angöringsgata (lokalgata utan gångbana). Ambitionen är att Jagbackens trafiksäkerhet ska vara god. Struktur och siktlinjer med mera anpassas därför så att områdets oskyddade trafikanter tryggt ska kunna röra sig i området.

Utformningen av gaturummen ska uppmuntra fordonstrafik att hålla låga hastigheter och locka boende att röra sig till fots och på cykel. God belysning och goda siktförhållanden är viktiga delar i gatuutformningen. Det ska vara enkelt att förstå gatustrukturen som håller en hög orienterbarhet med tydlig entrégata samt tydliga gång- och cykelvägar och stråk. Den nära kopplingen till natur och fornlämning utgör en viktig kvalitetsfaktor i Jagbacken. Därför har starka kopplingar till naturen och dess målpunkter, såsom fornlämningar, prioriterats.

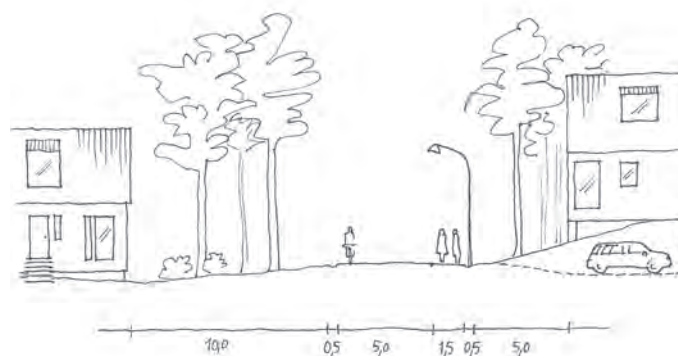
Infart till området sker från Nyköpingsvägen. Gaturummet här är funktionsseparerat och väldefinierat, hela vägen fram till nya området för bygdegården. Vidare in i området minskar utrymmet för gaturummet och cykling sker i blandtrafik, längst in i området sker även gång i blandtrafik. I öster närmast skogen är gaturummet minimerat för att ingreppet i naturen ska vara så litet som möjligt. Placeringen av vägarna i förhållande till topografin är av stor vikt för framkomligheten, tillgängligheten samt möjligheterna att smidigt angöra villatomterna. Inom delområde Hyllan, som är särskilt känsligt ur kulturmiljö- och landskapsbildshänseende, föreslås den smalaste gaturumskaraktären (angöringsgata).

Gatusektion som visar utformningsexempel av entrégata, inom delområde *Navet*.

Utformning av gaturum

Gaturummen i Jagbacken ska anpassas till landskap och kulturmiljö bland annat genom att minimera ytanspråket för gaturummet. Ett smalt gaturum uppmuntrar motortrafik att hålla låga hastigheter och cyklister kan därmed använda körbanan. Ett mindre ytanspråk för gaturummet innebär även mer utrymme för sparad naturmark och tomtmark. Trottoar bör finnas längs med båda sidor om entrégatan, längs med kvartersgatorna rekommenderas dock att trottoar endast anläggs på ena sidan av gatan om behov finns.

Gatusektion som visar utformningsexempel av kvartersgata, inom delområde *Skogen*.

Jagbackens gator ska i så stor utsträckning som möjligt följa den befintliga miljöns topografi. Detta för att minska ingrepp i form av schakt-, spräng- och fyllnadsarbete vid anläggning av både gatunät och bostadsbyggnad.

I händelse av skola/förskola i området blir det intressant att närmare studera möjlighet för ytterligare en infart till området. Detta för att underlätta transporter till skolan utan att påverka trafikflödet i resterande delar av Jagbacken samt undvika att delar av skolgården behöver nyttjas som lastzon. Leveranser till skolan ska kunna ske på ett trafiksäkert sätt där backrörelser undviks vilket skulle kunna lösas genom separat infart från Nyköpingsvägen för leveranser. Detsamma gäller för ytor för hämtning och lämning av barn till området. Möjlighet för föräldrar att parkera och följa sina barn behöver finnas, särskilt i de lägre åldrarna.

Gatusektion som visar utformningsexempel av angöringsgata, inom delområde *Hyllan*.

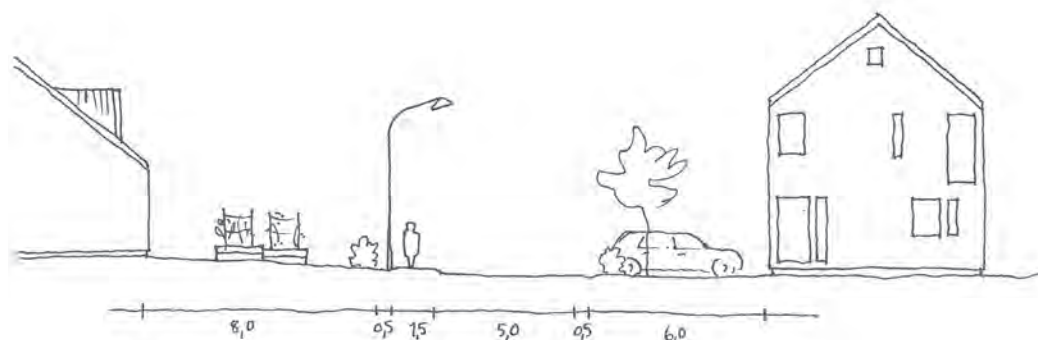
Angivna mått i samtliga gatusektioner är exempel på utformning, exakta bredder kommer fastställas i kommande arbete med efterföljande detaljplaner.

Gång- och cykeltrafik

Gång- och cykeltrafikanter ges separat utrymme längs områdets entrégata där en gång- och cykelbana planeras. I Jagbackens södra del, vid infarten till området, planeras gång- och cykelbanan ansluta till den befintliga cykelvägen in mot Nyköping. På södra sidan Nyköpingsvägen planeras även anslutning till befintliga gång- och cykelstråk i Bergshammar. Inom planområdet planeras för både större och mindre gröna stråk. Dessa stråk möjliggör för andra kontaktvägar än att använda villagatorna för förflyttning till fots eller med cykel. Gång- och cykelvägarna är av stor betydelse även för tillgängligheten till den sparade naturen i området såväl som till befintligt grönområde öster om Jagbacken. Barnen ska på egen hand, till fots eller på cykel, säkert och tryggt kunna ta sig till skola och andra målpunkter, likväl som med stöd av någon annan. Därför behöver trafiklösningarna vara tydligt utformade, belysta och uppmuntra till låga hastigheter.

Kollektivtrafik

I och med utbyggnaden av Jagbacken skapas ett större underlag för kollektivt resande vilket stärker kollektivtrafiken i Bergshammar. Buss-hållplatserna längs Nyköpingsvägen kring Jagbacken samt gång- och cykelstråk till dessa kommer att studeras i kommande planarbete. Exempel på aspekter som bör tillgodoses vid en översyn av kollektivtrafiksituationen i Jagbacken är tillräcklig åtskillnad mellan kollektivtrafikresenärer och fotgängare/cyklister vid hållplatserna, god sikt vid gångpassage över Nyköpingsvägen och eventuellt behov av väderskydd där det inte finns idag.

Gatusektion som visar utformningsexempel av kvartersgata, inom delområde *Skogen*.

3.4 Teknisk försörjning

Vatten och avlopp

Området kommer att anslutas till det kommunala VA-nätet. Anslutning sker till befintligt nät i Bergshammar. Inom Jagbacken kommer plats behövas för olika systemlösningar för VA, såsom pumpstationer. Förprojektering behöver göras samtidigt som höjdsättning och utformning av gator genomförs samt fastighetsindelning. Utformning av spillvattensystem behöver ske tillsammans med de tekniska lösningarna för hantering av dagvatten.

Inom området kommer även erforderlig brandvattenförsörjning att behöva iordningsställas.

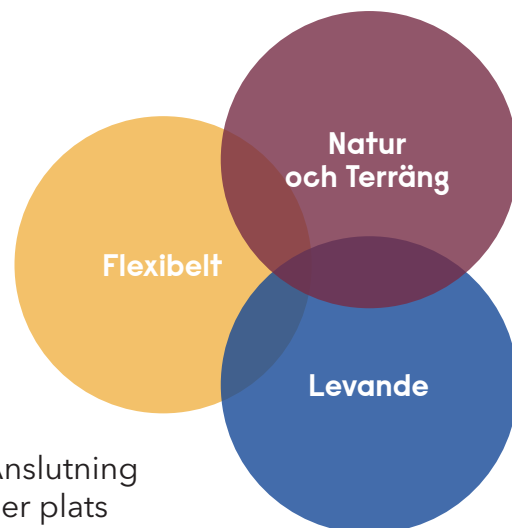
El

Inom området kommer två till tre nya nätstationer att behöva uppföras för att försörja områdets nya bostäder med el. Lämplig placering studeras närmare i efterföljande detaljplaneläggning i samråd med ledningsägare.

Dagvatten och skyfallshantering

För att minimera föroreningsbelastningen från området till följd av exploateringen föreslås, i framtagna utredning om hantering av dagvatten, ett samspel av olika lösningar. Dessa lösningar för fördröjning och rening av dagvatten föreslås för bästa effekt seriekopplas. Utredningens föreslagna lösningar består av en kombination av biofilter, krossdiken, makadammagasin, svackdiken samt avskärande diken i samspel med en våtmark och en dagvattendamm. De mer ytkrävande åtgärderna, dammen och våtmarken, är i detta skede föreslagna att lokaliseras i områdets nordvästra delar i närheten av Navets yttre gränser. Denna placering beror på befintlig topografi och den lågpunkt som redan idag innebär att vatten naturligt ytavrinner i denna riktning. Exakt hur stora ytor som kommer att krävas för hantering av dagvatten behöver utredas vidare i kommande detaljplanearbete.

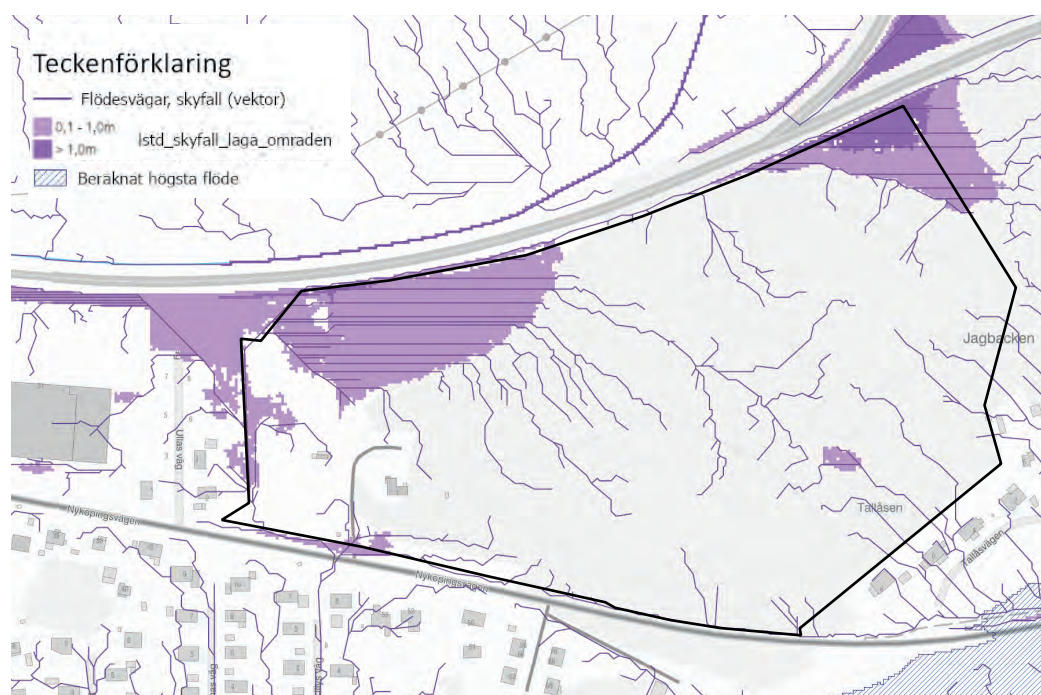
Om föreslagna åtgärder implementeras kommer föroreningsbelastningen från området att minska avseende 11 av de 14 analyserade ämnena. Den ökade avrinningen från utredningsområdet innebär dock att de totala föroreningsmängderna för fosfor, kväve och BaP från området ökar. Mot bakgrund av detta kan det även komma bli aktuellt att utföra kompensationsåtgärder för rening och fördröjning av dagvatten uppströms öster om Jagbacken, då dagvatten idag avrinner från detta område via Jagbacken till Kilaån.

I utredningen har även skyfallsmodelleringar gjorts för att fastställa eventuella översvämningsrisker och påverkan på tänkt bebyggelse i området. I områdets nordvästra del finns en omfattande lågpunkt som riskerar att översvämmas vid större skyfall. Inom detta område ska bebyggelse placeras så att riskerna för skador i händelse av översvämning minimeras. Detta kan göras genom att placera byggnaderna utanför översvämningsområdet eller genom att marken höjs lokalt där byggnaderna placeras.

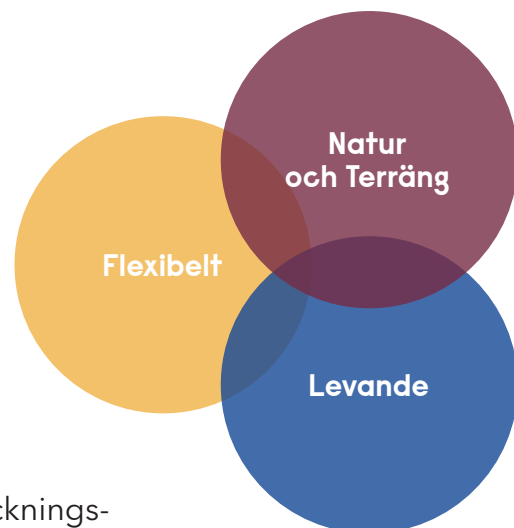
Utöver föreslagna åtgärder behöver höjdsättning av nya byggnader och anläggningar i området ske så att både dagvatten och skyfall ytligt avrinner bort från bebyggelse och inga instängda områden bildas. I och med att ambitionen inom hela området är att minimera schakt och uppfyllnad bör höjdsättning genomföras med extra varsamhet och hänsyn till befintlig topografi.

Att vidta ytterligare åtgärder för omhändertagande av skyfall inom planområdet anses i utredningen inte förbättra skyfallssituationen. Om en förbättrad situation ska uppnås genom lokala åtgärder måste dessa ske i kombination med att kompensationsåtgärder öster om planområdet, inom samma recipients (Kilaåns) avrinningsområde, vidtas eller att exploateringsgraden justeras inom planområdet. Detta då kompensationsåtgärder utanför planområdet, i område med högre föroreningsbelastning, skulle ha större effekt på föroreningshalten i recipienten och därmed på föroreningssituationen som helhet. Exempel på sådan kompensationsåtgärd skulle kunna vara att rena vatten från vägar och andra asfaltsytor, såsom exempelvis parkeringsplatser, uppströms inom den lokala lågpunktens avrinningsområde eller på annat ställe uppströms inom Kilaåns avrinningsområde.

Kartbild över instängningsområden vid skyfall. Källa: Länsstyrelsen

Avfall

I Bergshammar finns idag ingen plats för insamling av förpackningsmaterial, en så kallad återvinningsstation (ÅVS). Vid fortsatt planering behöver möjligheterna att lokalisera en ÅVS i Jagbacken, alternativt på annan lämplig plats i Bergshammar, studeras. Även andra gemensamma avfallslösningar kan komma bli aktuella i Jagbacken.

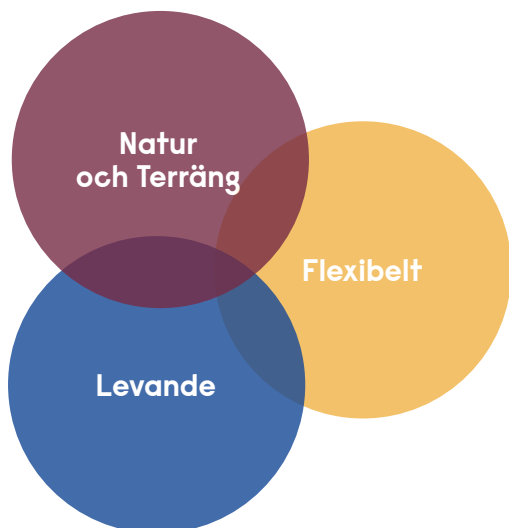
Bullerdämpande åtgärder

Både de norra och södra delarna av planområdet utsätts för trafikbuller från omkringliggande vägar. För att minska påverkan i de norra delarna, utmed påfarten till europavägen, kan bullerdämpande åtgärder behöva vidtas. Detta kan göras genom uppförande av skärm eller vall, utanför Trafikverkets vägområde. I söder längs med Nyköpingsvägen bör radhusen placeras med exempelvis avgränsande buskar längs den planerad tillfartsvägen mellan husen och Nyköpingsvägen. (se bild)

För att uppnå goda boendemiljöer kan behov av bullerdämpande åtgärder även uppstå internt bland bebyggelsen i Jagbacken. Vid eventuellt uppförande av sådana åtgärder är det viktigt att säkerställa god belysning, överblickbarhet och gestaltning.

Utformningsexempel på radhusbebyggelse utmed trafikerad väg, inspiration hämtat från Tullinge trädgårdstad.

3.5 Genomförande

Utvecklingen av Jagbacken ska ske genom god hushållning med såväl ekonomiska, sociala som ekologiska resurser. För att uppnå detta behöver planering av markanvändning, naturresurser och infrastruktur ske på ett effektivt sätt. Jagbacken bör byggas ut i etapper. En preliminär etappindelning finns i kartan på nästa sida.

Jagbackens identitet ska vara väl synbar och kännbar och synliggöras genom utformningsprinciper med egen karaktär. Utformningsprinciperna ska i detaljplaneskedet säkra ett genomgående förhållningssätt men inte låsa detaljer så pass hårt att det blir svårt att genomföra exploatering eller omotiverat dyrt att bebygga området.

Med plangenomförande menas de åtgärder som behöver genomföras för att en antagen plan ska bli verklighet. Det handlar om att bygga ut infrastruktur, såsom gator och anordningar för vatten och avlopp. Det handlar även om fastighetsbildning och iordningställande av gemensamma platser. Det är markägare och kommunen som ansvarar för genomförandefasen, även kallad etableringsprocess.

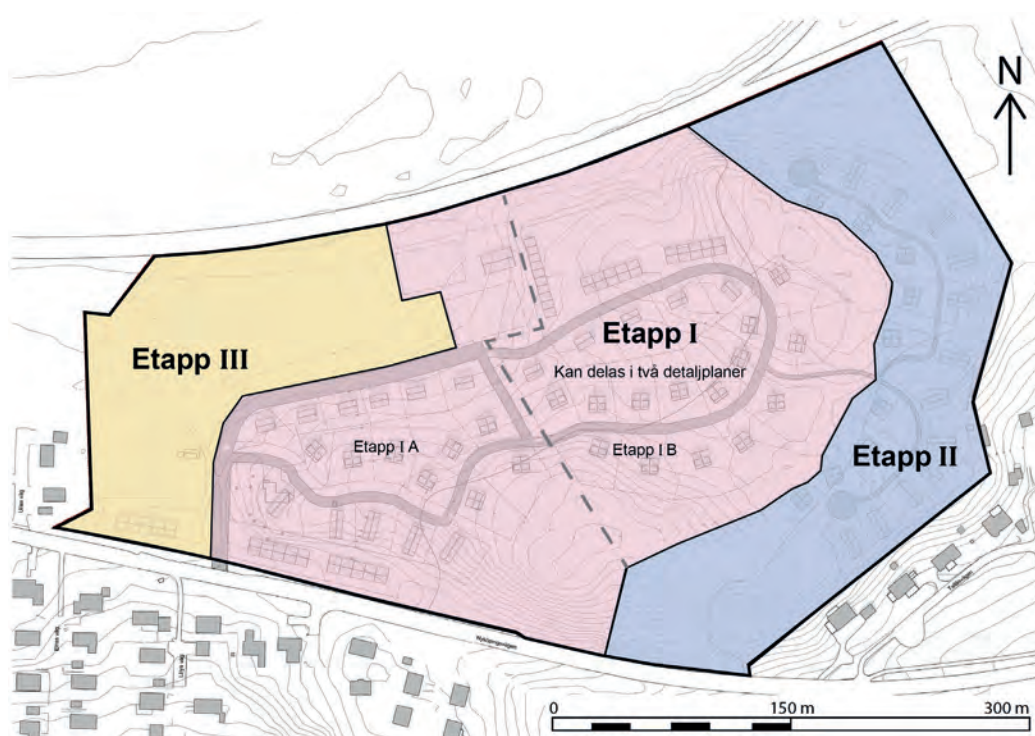
Etappindelning

Genomförandet av Jagbacken kan ske i olika etapper, både när det gäller framtagandet av detaljplaner och efterkommande byggskedet. Den inledande etappen bör, innefatta bygdegården och dess tillhörande ytor för parkering och utomhusaktiviteter, samt område för radhusbebyggelse. Även villabebyggelsen inom området kallat Skogen bör ingå i första etappen, då det är svårt att planmässigt avgränsa bebyggelsen på annat vis. Möjligen kan denna första etapp delas i två utbyggnadsområden, området kan dock ingå i samma detaljplan. I den första etappen kommer även nödvändig infrastruktur såsom entrégata, kvartersgator och teknisk försörjning att ingå. Det är eftersträvansvärt att det parallellt med utbyggnad av respektive etapp även anläggs åtgärder för hantering av dagvatten enligt förslag i framtagna dagvattenutredning. Då föreslagen dagvattendamm och våtmark är centrala delar för hela planområdets möjlighet att minimera den ökade föroreningsbelastningen kan det bli aktuellt att anlägga hela eller delar av dammen och våtmarken tidigt i utbyggnadsprocessen.

Vilken av den västra och östra etappen som blir den efterföljande beror bland annat på huruvida beslut om lokalisering av skola finns vid tidpunkten för starten av arbetet.

Punkterna i listan nedan har eller kommer att ha inverkan på hur etappindelningens slutliga gränsdragning kommer att se ut.

- Bergshammars bygdegårdsförening vill att den nya bygdegården byggs så snart som möjligt. Detta gäller även nödvändiga kring-funktioner såsom exempelvis parkering och fotbollsplan.
- Huruvida skola/förskola slutligen kommer att placeras inom plan-området är fortfarande osäkert och beslutet om detta ligger utanför planprogrammet. Det totala ytbehovet för skolverksamhet beror på externa faktorer såsom befolkningsprognos och dylikt.
- Det ekonomiska läget vid tillfället för försäljning och byggstart spelar in för bland annat utbyggnadstakten.
- Vilken efterfrågan det finns på radhus, både från byggaktörer och slutliga köpare, vid tillfälle för försäljning av mark spelar in.
- Trafikbuller kan innebära att radhusen närmast motorvägspåfarten behöver planläggas för att möjliggöra planläggning av villorna innanför dessa.

Karta som visar föreslagen etappindelning.

Enskilt huvudmannaskap

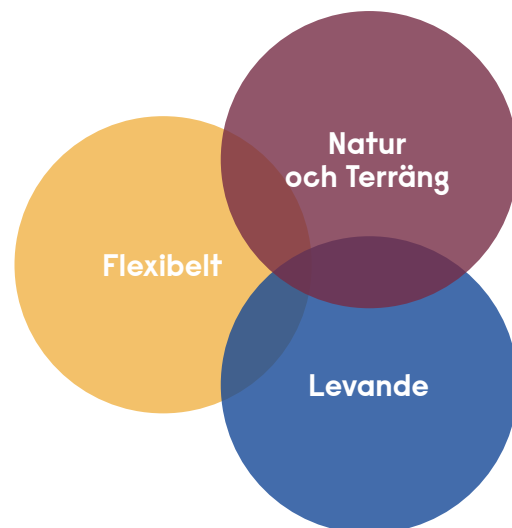
I Nyköpings kommun finns idag tätortsvägföreningar i 16 tätorter, Bergshammar är en av dessa. Det innebär att det idag är vägföreningen i Bergshammar som har väghållaransvaret för vägarna som är öppna för allmänheten, med undantag för Nyköpingsvägen och Kyrkvägen som är statliga vägar. Då kommunen inte har något väghållaransvar inom orten idag utgår planprogrammet från att även gatorna inom Jagbacken kommer ha enskilt huvudmannaskap. Vid enskilt huvudmannaskap åligger ansvaret för allmän plats på fastighetsägarna gemensamt. Att upprätta en vägförening görs genom lantmäteriförrättning. En omprövning av verksamhetsområdet för Bergshammars vägförening kan komma att behöva utföras för att omfatta de nya gatorna i Jagbacken, eller så skapas en egen vägförening inom området. Efterföljande detaljplaner behöver redogöra och argumentera för vilka särskilda skäl som föreligger att huvudmannaskapet ska vara enskilt, enligt 4 kap. 7 § Plan- och bygglagen (2010:900). Boverket har utarbetad föreskrift inom enskilt huvudmannaskap.

Kommande arbete

Efter att planprogrammet har godkänts kommer nästa steg i planeringsprocessen vilket blir att ta fram en eller flera detaljplaner. Under detaljplanearbetet kommer områdets förutsättningar att utredas vidare genom ytterligare och mer detaljerade utredningar. Detaljeringsnivån på redan framtagna utredningar kommer att fördjupas i takt med att föreslagen exploatering detaljeras avseende utformning och placering.

Naturvärden och rekreation

En naturvärdesinventering, med särskilt fokus på friluftsliv och grön infrastruktur, behöver tas fram. Inventeringen ska ta ett helhetsgrepp för områdets utveckling med hänsyn till befintliga naturvärden istället för kompensationsåtgärder. Det kan bli svårt att bibehålla samma funktion för natur- och friluftsliv så som området används idag. Jagbacken kommer dock fortsatt innehålla viktiga naturvärden för de närboende och gröna stråk som med rätt utformning kommer kunna nyttjas av allmänheten. Naturvärdesinventering behöver även titta på värden kopplat till befintliga vattenansamlingar och diken inom området. Utformningen av planerad bebyggelse kan komma att justeras utifrån vad som framkommer vid framtagandet av naturvärdesinventeringen.

Bygdegården och fornlämning

En kulturhistorisk inventering av bygdegården behöver genomföras under efterföljande detaljplanläggning. Inventeringen kommer ligga till grund för bedömningen av hur befintlig byggnad bör hanteras. Planprogrammet visar på en ny lokalisering av bygdegården som i detta skede skulle kunna innebära en flytt av befintlig byggnad alternativt att en ny byggnad uppförs för verksamheten. Om det finns tillräckliga motiv för flytt av byggnad är ännu inte klarlagt. Bygdegårdsföreningens verksamhet har efter gemensamma diskussioner fått en ny placering i förhållande till vart byggnaden står idag. Föreningens verksamhet kan komma att flyttas till nya lokaler.

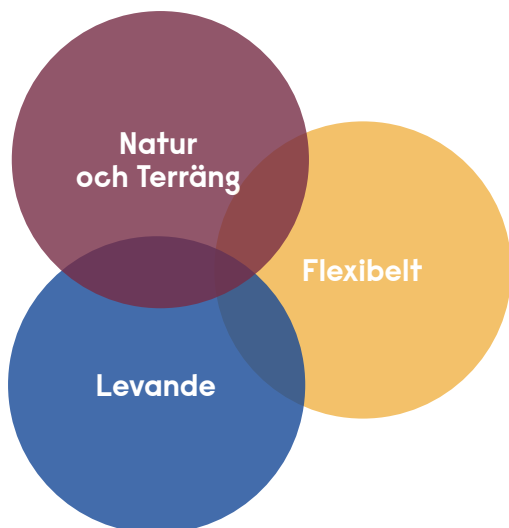
I planprogrammet är området för fornlämningen utritat som grönområde som inte är avsedd för bebyggelse. Vilka planbestämmelser som behövs för att säkerställa fornlämningen i detaljplaneskedet arbetas fram i efterföljande detaljplaner.

Teknisk försörjning

Exempel på utredningsarbeten som kommer att behöva initieras i detaljplaneskedet är riskanalys med avseende på Trafikverkets väg norr om planområdet samt förprojektering av vägar och teknisk försörjning. Exempel på utredningar som kommer att behöva fördjupas är trafikutredning och bullerutredning.

Dagvatten

I kommande detaljplanearbete kommer dagvattenutredning inklusive mer detaljerade förslag på dagvattenlösningar och skyfallshantering att behöva tas fram. Lösningar, ytbehov och placering kommer att studeras närmare i nästa skede. Även utbyggnadsordning, ansvar, drift och underhåll av dagvattenanläggningarna samt möjlighet att anlägga kompensationsåtgärder för fördröjning och rening högre upp inom samma avrinningsområde kommer att studeras och avtalas kring i kommande process. Dagvattenanläggningarnas utbyggnadsordning kommer att behöva ta hänsyn till graden av rening och fördröjning som krävs i varje skede av utbyggnadsprocessen.

Trafik och mobilitet

Gena och säkra gångvägar mellan den tillkommande bebyggelsen och busshållplatserna behöver studeras vidare i efterkommande detaljplaner. Likaså utformningen av befintliga busshållspaltser för att säkerställa trafikmiljön för oskyddade trafikanter. Gatusektionerna som i planprogrammet visar utformningsexempel behöver studeras närmare, tillsammans med noggrannare studier av vägarnas läge i förhållande till topografin och värden på platsen.

Hälsa och risker

Att minimera risker vid nybyggnationer rekommenderas av myndigheter, nya områden behöver utformas så att riskerna förebyggs. Därav är det av stor vikt att inför kommande arbete med detaljplaner studera de risker som påvisats för buller, farligt gods, översvämning och skred. En riskutredning behöver arbetas fram som belyser frågorna närmare samt föreslår genomförbara åtgärder inom planområdet. Inom Jagbackens norra delar kan åtgärder behöva studeras närmare inom 50 meter från påfarten till E4:an för att säkerställa risker både från vägen, skred och översvämning. Om lämpliga åtgärder inte går att finna kommer bebyggelse och tänkt utformning enligt planprogrammet behöva justeras i arbetet med detaljplanerna.

Barnkonsekvensanalys

Under detaljplanearbetet bör även arbetet med barnkonsekvensanalys fortsätta. Detta för att fördjupa frågor som rör och gynnar barn och unga i området och i Bergshammar som ort.

Avtal

I samband med detaljplanearbetet kommer erforderliga avtal mellan markägare, byggaktör och kommun att tas fram.

4. Konsekvenser

I detta kapitel beskrivs planförslagets konsekvenser på exempelvis miljö, människors hälsa och teknisk försörjning.

4.1 Behovsbedömning

Undersökningen ska utgöra underlag för bedömning om genomförandet av kommande planprogram kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Om så är fallet ska kommunen göra en strategisk miljöbedömning av planen och upprätta en skriftlig redogörelse, miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Undersökningen bör även avgränsa vilka frågor som ska behandlas i en miljökonsekvensbeskrivning i enlighet med 6 kap Miljöbalken (MB) och 4 kap 34 § Plan- och bygglagen (PBL) alternativt behandlas i kommande detaljplans planbeskrivning.

Resultat

Länsstyrelsen har i ett yttrande 2021-02-04 (DNR 402-183-2021, Doss. Nr. 80-4-413) ställt sig bakom kommunens bedömning att förslaget inte innebär betydande påverkan på miljön. I det fortsatta planarbetet framför Länsstyrelsen att redan identifierade aspekter behöver studeras närmare. Främst är det eventuella markföroreningar, trafikbuller, trafiksäkerhet och farligt gods som behöver studeras närmare, detta är av extra vikt då man planerar för skola inom området. Vatten-, och då särskilt dagvattenhantering, behöver studeras närmare utifrån såväl översvämning och skred som vattenkvalité kopplat till Kiladalens avrinningsområde. Även kultur- och naturvärden inom planområdet och i omgivningen behöver belysas i det fortsatta arbetet.

4.2 Landskapsbild och kulturmiljö

Tillvaratagande av kulturella värden har stor betydelse för kommunens attraktivitet. Attraktionsvärdet har stor ekonomisk, social och kulturell betydelse, exempelvis för att attrahera nya boende till kommunen och för turism. Ett besöksmål har stor betydelse för det lokala näringslivet, i Jagbacken bidrar bygdegården med sin verksamhet. Utformning, placering av bebyggelse och hantering av grönytor inom Jagbacken har haft de i landskapsanalysen beskrivna värdena som utgångspunkt. Planförslaget har anpassats så att möjligheter till att bibehålla skogssiluetten finns genom att minimera gatubredder samt sparandet av träd mellan byggnadskroppar.

Den till platsen väl anpassade bebyggelsen i detta planförslag bidrar till landskapsbilden och ger ett avtryck från nutiden till kulturmiljön. Bostadsbebyggelsens utformning med utgångspunkt i anpassningen till terrängen ger Jagbacken en tydlig identitet. Placeringen av bebyggelsen på en kulle stämmer väl överens med hur landskapet utvecklats sedan bronsåldern, även som den höga arkitektoniska kvalitén hos bostadsbebyggelsen ger Jagbacken en tydlig identitet.

Kommunens bedömning är att föreslaget nytt läge för bygdegården inte är oförenligt med framtagna Landskapsanalys (Tyréns). Enligt rekommendationerna i Landskapsanalysen kan "område C" exploateras med ny bebyggelse förutsatt att exponeringen mot norr beaktas. I Landskapsanalys framförs ett mer löst resonemang om möjliga lägen för bygdegården som utgår från premissen att byggnaden ska exponeras mot samhället. I bygdegårdens eget intresse ligger det dock att istället avskärma sig från villabebyggelse för att undvika onödig störning, vilket från kommunens sida framstår som en rimlig synpunkt. För att ändå beakta integreringen av bygdegården i samhället ser kommunen föreslagen lokalisering med ett tydligt samband till möjligt skolområde som lämplig.

Rendering som illustrerar bebyggelsen i Jagbacken i förhållande till den bevarandsvärda skogryggen.

4.3 Natur och rekreation

Genom bevarande av skogsryggen genom Jagbacken möjliggörs sammankopplade av grönstrukturer som bidrar till den biologiska mångfalden. Tillsammans med den väl placerade och till platsen anpassade bebyggelsen minimeras markgrepp och därmed påverkan på områdets värden.

Under utbyggnadsfasen kommer ingreppen i området troligtvis upplevas som dramatiska, exempelvis när träd ska fällas och markgrepp göras för anläggning av infrastruktur. Efterlevs planprogrammets intentioner om att minimera trädfällning och schaktning borde ingreppen kunna begränsas. Natur och träd som ska bevaras behöver under byggnationen säkras från ingrepp, skador och lagring av material med mera.

Efter utbyggnadsfasen kommer det inte vara lika tydligt vilket ingrepp som exploateringen orsakat. Dock kommer det dröja länge innan bebyggelse och naturen återigen helt är sammanflätade.

De öppna dikena längs områdets gator bidrar till den biologiska mångfalden i området och har skapat nya livsmiljöer för djur- och växtliv. Byggnadsfasens tidigare synliga ingrepp är efter närmare 50 år helt borta och området ses inte längre som nybyggt.

Rekreation

Då större delen av planområdet är obebyggt kommer den tillkommande bebyggelsen kräva att träd fälls och att ingrepp i naturen görs. Genom att följa de tydligt utformade utformningsprinciperna minimeras ingrepp vilket innebär att delar av skogen kan sparas för rekreation.

Tillgången till bostadsgårdar, lekplatser och parker är också viktig för barn och ungas möjlighet till vardagsmotion och kontakt med naturen (Boverket, 2015). Även utformningen av utemiljö har stor betydelse. Attraktiva grönområden och utemiljöer främjar barnens psykiska, sociala samt fysiska och motoriska utveckling. En varierad naturmiljö uppmuntrar till upptäckter, väcker fantasi och kreativitet samt ger utrymme för rika lekupplevelser. Jagbacken behöver även fortsatt planeras utifrån ett barnperspektiv för att säkra en god bostads- och rekreativ miljö för barn. Det är positivt att bostadstomter och bostadsgårdar i Jagbacken har möjlighet att kopplas ihop via stråk och gröna kopplingar. De gröna kopplingarna bidrar till att naturen även fortsatt blir lättillgänglig, både för nya boende i området och andra Bergshammarsbor. På så sätt bedöms inte planförslaget bidra till någon betydande försämring av rekreativvärdena. I och med planförslaget kommer nya gång- och cykelvägar skapas, denna åtgärd ökar möjligheterna för att på ett tillgängligt sätt nå bostadsnära rekreation.

4.4 Trafik och mobilitet

Inom planområdet kommer det finnas möjligheter att röra sig längs de olika gatorna till fots och på cykel. Det planeras även separata gång- och cykelvägar, trottoarer samt gångstigar genom områdets skogsområden. Vid planområdets södra gräns kommer den planerade gång- och cykelvägen ansluta till cykelstråket in till Nyköping. Genom att de nya gång- och cykelvägarna får en stark och tydlig koppling till den befintliga strukturen, både till cykelstråket till Nyköping och till gång- och cykelstråken intern i Bergshammar, förväntas positiva konsekvenser uppstå för de boendes hälsa genom uppmuntran till fysisk aktivitet.

Till Jagbacken kan man enkelt ta sig till fots, på cykel eller med bil. Det finns även kollektivtrafik i form av buss med hållplats precis söder om planområdet. Möjligheterna för boende att nyttja transportsätt som främjar hållbart resande anses goda, trots att Bergshammar är en liten tätort och saknar vissa delar av den dagliga service som finns på större orter. I Bergshammar finns i dagsläget endast ett fåtal arbetsplatser. Från planområdet till närmaste stora livsmedelsbutik, i Gumsbacken öster om Bergshammar, är det cirka 3 km. Detta innebär att det finns risk att boende i Jagbacken kommer att använda bil för att inhandla mat och andra förnödenheter. För att projektet ska ha möjlighet att bidra till målen i Parisavtalet ökar därmed vikten av att fortsätta erbjuda goda förutsättningar för ett hållbart resande i Jagbacken och i Bergshammar.

Det är svårt att undgå att de boende i Bergshammar och övriga i området kring Jagbacken kan komma att påverkas när planförslaget genomförs och biltrafiken antas öka i områdets direkta närhet. Ökad befolkning kan medföra att underlaget för kollektivtrafiken, och därmed även turtätheten, ökar. Planförslaget antas dock inte medföra någon väsentlig påverkan på transportinfrastrukturen i omgivningen utan ökningen bedöms bli marginell.

Tillgänglighet

Ambitionen är att gaturummen inom området utformas så att fordon håller låga hastigheter. Detta är positivt eftersom ett sätt att minska de barriärer som trafiken skapar är att sänka fordonens hastighet och på så sätt öka fordonsförarnas möjligheter att uppfatta barn i gaturummet.

Trafiken utgör ofta det största hindret för barns rörelsefrihet och barn ska helst kunna röra sig självständigt mellan hem, skola, kompisar och aktiviteter. Ett sätt att undvika att trafiksäkerhetsproblem uppstår är att gång-, cykel- och biltrafik separeras från varandra. Planförslaget föreslår en separering av trafikslag längs områdets infart (entrégata), med målet att uppnå detta. För att säkerställa detta behöver vidare trafikutredning genomföras som bland annat säkerställer trafiksäker hämtning och lämning av barnen.

4.5 Sociala konsekvenser

Trygghet

Utformningen av gaturummen och gångstråken samt variationen dem emellan gör området enkelt att orientera sig i. Gång- och cykelvägarna tillsammans med promenadstråken inom grönområdena mellan villabebyggelsen, är välutformade och skapar trygghet då avståndet till villorna är kort och folk tenderar i högre grad att vara hemma under dygnets mörka timmar. Detta gör att de som promenerar upplever sig vara sedda när de är ute och går. Genom att exempelvis placera uteplatser så att de har utblick mot viktiga funktioner och stråk kan överblickbarheten öka trygghetskänslan inom området och oönskade aktiviteter i området undvikas.

Bygdegårdens, den eventuella skolans och idrottshallens centrala placering i Jagbacken bidrar till att området befolkas under stora delar av dygnet, vilket är av stor vikt för den upplevda tryggheten. Genom att placera eventuell skola och idrottshall med bostadsbebyggelse på så många av de omgivande sidorna som möjligt minskar risken för skadegörelse och annan brottslighet. En annan viktig aspekt för att uppnå, ur trygghetssynpunkt, god gestaltning av områdets bebyggelse och gång- och cykelstråk är att möjliggöra bra överblickbarhet för gång- och cykeltrafikanter.

Planförslaget innebär möjlighet att med bebyggelseutformning, gatutformning och god belysning skapa trygga gång- och cykelstråk. Planerade gångstråk i och till områdets naturområden bör utformas med belysning och ligger till stor del i anslutning till planerad bebyggelse. Det bedöms finnas goda förutsättningar för att oskyddade trafikanter ska känna sig trygga längs områdets planerade stråk om omsorgsfull utformning av bebyggelse och infrastruktur tillämpas.

Barnperspektiv

Om barns behov tillgodoses vid utformningen av nya bebyggelseområden uppnås även god tillgänglighet och framkomlighet för andra personer i samhället med speciella behov. En viktig del inom barnperspektiv, och inom social hållbarhet överlag, är att verka för en inkluderande stadsdel där det finns trygghet och tillhörighet. Detta gäller både mellan människor som bor och verkar inom stadsdelen och i förhållande

till andra människor och stadsdelar. Att tillskapa aktiviteter och miljöer för barn och unga bidrar därmed till att främja upplevd trygghet. Ett bra sätt att kartlägga barnperspektivet är genom dialoger och workshops med barn och unga där man utgår ifrån att de vet vilka behov och intressen som finns. Som underlag till planprogrammet finns PM Barnperspektiv som är ett inledande arbete där barnperspektivet har undersökts på ett övergripande sätt. I detta finns förslag på utformning och åtgärder för kommande arbete. Längre fram i processen, under detaljplanarbetet, bör en barnkonsekvensanalys eller en social konsekvensanalys utföras. Detta för att fortsätta lyfta fram frågor som rör barn, unga och andra grupper i området och i Bergshammar som ort.

Utbyggnad av eventuell skola, skolgård, idrottsyta och idrottshall skapar nya miljöer för barn och unga att nyttja i Jagbacken. Tillsammans med de gena och väl utformade gång- och cykelstråken bidrar detta till Bergshammars barn och ungas möjligheter att själva ta sig till och från skola och fritidsaktiviteter på ett säkert och tryggt sätt. Inom ramen för planförslaget planeras även lekmöjligheter och grillplats med utsiktspunkt i skogen inom planområdet, vilket kan vara attraktivt även för äldre barn och ungdomar. Belysning är viktigt för att platserna ska kunna nyttjas även under årets mörka månader samt ger en god överblickbarhet.

Mångfald

Då bebyggelsen i Jagbacken främst består av enfamiljsbostadshus finns viss risk att området inte blir tillgängligt för hushåll med låg socioekonomisk status. Kraven på anpassning till topograf och natur, samt arkitektonisk kvalitet kan medföra att villatomterna i stor utsträckning främst kommer bebyggas av personer med rätt ekonomiska förutsättningar. För att uppnå mångfald i området krävs bostäder med låga kostnader. Även avståndet till Nyköping centrala delar gör att visst behov av bil ändå kan finnas. Nybyggnation i Jagbacken kan eventuellt komma att frigöra billigare bostäder i andra delar av Bergshammar och Nyköping. Detta är dock svårt att förutsäga då effekterna av flyttkedjor är svåra att spåra och tar tid.

Vid planering av ny bebyggelse läggs grunden för många av vardagens villkor och möjligheter. Människors olika vardagsliv och rutiner uppstår från skilda förutsättningar och förflyttningsmönster, personer har därav olika behov och krav på sin omgivning. Den svenska jämställdhetspolitiken har som målsättning att alla ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv, därför är det viktigt att alla har möjlighet att delta i samhällsutvecklingens processer. Hur olika människors förutsättningar hanteras i den kommande processen kan vara avgörande för upplevelsen och mångfalden inom Jagbacken.

4.6 Risker

Ny bebyggelse ska enligt plan och bygglagen lokaliseras på den mark som är bäst lämpad för ändamålet genom att hänsyn tas till människors hälsa och säkerhet, med utgångspunkt att minimera riskerna för olyckor, översvämning och erosion. Riskfaktorer inom Jagbacken är som nämnts tidigare närheten till påfarten till europavägen (E4) samt ansamlingen av vatten vid skyfall. Genomförandet av riskreducerande åtgärder är begränsat till planområdets norra del, inom Navet (delområde 1).

Miljö kvalitetsnormer för vatten

För att inte påverka MKN i recipienten Kilaån negativt ska föroreningsbelastningen från utredningsområdet inte öka jämfört med nuläget, utan helst minska. I och med att utveckling av Jagbacken innebär exploatering av hittills ej exploaterat område är det mycket svårt att uppnå icke-försämringskravet gällande rening av dagvatten.

Trots många och stora renande dagvattenlösningar inom utredningsområdet kan planförslagets tillskott av hårdgjorda ytor leda till en viss ökad tillförsel av föroreningar till vattendrag genom avrinning av dagvatten. Med de planerade tekniska lösningarna för lokalt omhändertagande av dagvatten inom planområdet minimeras skador. För att ytterligare minska föroreningsbelastningen på recipienten Kilaån, och därigenom istället påverka möjligheterna att uppnå MKN positivt, bör åtgärder för fördröjning och rening utanför planområdet, uppströms inom samma avrinningsområde, studeras parallellt med kommande planarbete.

Grundvattnet påverkas inte av planförslaget. Inom området råder låg risk för exponering av föroreningar i grundvattnet.

Översvämning

Planområdet har en lågpunkt där kan vatten ansamlas vid kraftigare regn. Exploatering i Jagbacken kan komma att kräva översvämningskydd för att inte påverka Kilaåns möjlighet att uppnå miljö kvalitetsnormerna, då ökad tillförsel av miljöfarliga ämnen från exempelvis vägar kan riskera störa den biologiska mångfalden inom Natura 2000-området.

Skadepåverkan på teknisk infrastruktur, bebyggelse och människor kan i vissa situationer vara av betydande ekonomisk omfattning. En större översvämning kan orsaka stora skador vilket innebär att det är angeläget att satsa resurser på att anpassa samhället för att storleken på potentiella skadesituationer kan begränsas.

Buller

Buller är oönskat ljud som påverkar människors vardag och hälsa negativt. För att minimera de negativa konsekvenserna för de människor som uppehåller sig inom planområdet efter exploatering kan bullerdämpande åtgärder mot europavägen och Nyköpingsvägen bli aktuella.

I detaljplaneskedet kommer bullernivåer inom programområdet att beräknas och redovisas mer ingående, för att visa att gällande riktvärden för trafikbuller klaras för bostäder, skola och övrig planerad verksamhet. Om utredning påvisar att det är nödvändigt att vidta åtgärder för att nå bullerriktvärdena, exempelvis vall, plank eller särskilda planlösningar behöver åtgärderna säkerställas med planbestämmelser på plankartan i efterföljande detaljplan/er. Bullerutredningen behöver redovisa beräknade bullernivåer vid den planerade skolverksamheten i enlighet med Naturvårdsverkets vägledning Riktvärden för buller på skolgård från väg- och spårtrafik. Eventuella bulleråtgärder ska placeras utanför Trafikverkets vägområde samt vara dimensionerade för rådande markförhållanden.

Luftkvalitet

Trafiken på europavägen, cirka 350 meter bort, bedöms mot bakgrund av det stora avståndet inte innebära stor risk för att boende i Jagbacken exponeras av luftföroreningar.

4.7 Ekonomi

Ett större befolkningsunderlag i orterna ökar förutsättningarna för en välfungerande kommunal och kommersiell service. För boende och företagare kan tillgång till bredband vara en viktig faktor för att kunna bedriva verksamheten på ett effektivt och lönsamt sätt.

Utbyggnad av vatten och avlopp och övrig infrastruktur, fastighetsindelningen samt eventuellt bildande av gemensamhetsanläggningar riskerar att bli kostsamma. Detta gäller inte minst för de tekniska lösningarna som en hållbar dagvattenhantering genererar. Utbyggnad, drift, underhåll och ansvar för områdets dagvattenanläggningar är centrala frågor som kommer att planeras för och avtalas kring i efterföljande detaljplane- och projekteringsarbete.

En markexploatering på privat mark initieras vanligtvis när det finns ett värde att förädla marken, alltså att vinsten i att exploatera marken för exempelvis bostäder, överstiger den vinst som marken ger med pågående markanvändning. För den enskilde fastighetsägaren innebär efterföljande detaljplaner en möjlighet att utveckla fastigheten och därmed dess värde.

Underlag

Arkeologisk utredning (Sörmlands arkeologi AB 2021)

Bevarandeplan natura 2000-område Kilaån-Vretnaån (Länsstyrelsen 2021)

Dagvattenutredning, inför planprogram Jagbacken Nyköpings kommun (Afry 2021)

Kunskapsunderlag Riksintressen

Kiladalen D55 (Länsstyrelsen)

Arnö- Stora och Lilla Kungsladugården D56 (Länsstyrelsen 2011)

Landskapsanalys (Tyréns 2021)

Naturvärdesbedömning av sjöarna Misteln, Dunkern, Södra Kärlången och Virlången samt Kilaån i Södermanland (Länsstyrelsen Södermanland, D:2009:3)

PM barnperspektiv Jagbacken (Ramboll samt Nyköpings kommun 2022)

Trafikbuller (ACAD-International AB 2021)

Översiktlig skredriskartering S5449-100 (VBB VIAK 1993)

Nyköping